

LAISKA

LIETUVIAMS

1

9

6

4

Kard. Mindszenty MOTINYSTĖ	145
*** GYVENIMUI TEKANT	146
N. Gailiūnienė ŽIŪRINT Į KUNIGĄ PASAULIEČIO AKIMIS	148
Vysk. V. Brizgys MŪSŲ KOVŲ DVASIA	150
G. Ivaškienė S I M P O Z I U M A S Kietas ar lankstus principingumas?	156
B. Krištanavičius, S. J. Kodėl Pijus XII tylėjo	157
K. Trimakas, S. J. Visos Bažnyčios atsakomybė	160
V. Mačernis PABUDIMAS (eil.)	164
A. Grauslys SIELA, KURI KYLA ...	165
E. Leseur MYLĖTI, APAŠTALAUTI	168
G. Kijauskas, S. J. JAUNIMAS KRYŽKELĖSE	170
B. Krištanavičius, S. J. NAUJO DARBO PRADŽIA	173
K. Bučmys, O.F.M. EKRANO MIRGESY SKAITYTOJO ŽODIS	177 179
A. Kleizienė (recenz.) "KETURKOJIS UGNIAGESYS"	180

**LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas reli-
ginės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas**

Redaktorius	Kęstutis Trimakas, S. J.
Redakcijos nariai	Gediminas Kijauskas, S. J. Dr. Arūnas Liulevičius
Administratorius	Petras Kleinotas, S. J.
Viršelis ir vinjetės	Algirdo Kurausko
Fotografijos	Algimanto Kezio, S. J.

Adresas 2345 W. 56th St., Chicago, 111. 60636
Telefonas REpublic 7-8400
Spaustuvė Immaculata Press, Putnam, Conn.
Prenumerata metams 3 dol.

LETTERS TO LITHUANIANS. Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc. Yearly subscription \$3.00, single copy 30c Entered as second class matter and 2nd class postage paid at the Post Office, Chicago, Ill. and additional office of mailing in Thompson, Connecticut.

MOTINYSTĖ- ŠILUMOS PILNA ŽMOGAUS GYVENIMO DALIS

NE POETA IŠRADO motinystės didingumą. Tai ne bereikšmis idealas, o Šilumos pilna žmogaus gyvenimo dalis. Motinystės tyras didingumas nėra vien svajonių nuaustas, bet patirtas gyvenimo kasdienybėje.

Prisiminus naktis, kada motina budi, sielojasi, rūpinasi; patyrus, su kokia meile tūkstančių tūkstančiai motinų lovutėse klosto mieguistus vaikus, išryškėja motinystės kilnumas ir pasirodo tokiame grožyje, jog mes užmirštame bet kokių jų žmogišką trapumą ir trūkumus. Tos šviesos spindulėlis paliečia net ir tas motinas, kurių pasiaukojanti meilė išblėso.

Motina prašoka laiko ribas ir atspindi žemiškąją begalybę. Šimtmečiai praskuba pro laimę ar vargą be pėdsakų, motina gi vis pasilieka gyvenimo atbaigėja: tyliai ir nepakeičiamai naują gyvybę pradedanti, nešiojanti, pagimdanti – gyvenimui. Vien motina žemė savo pilnuma šiek tiek jai gali prilygti. Jos abi palaimintos.

Moteris tad nesikeičia – ji yra už laiko ribų. Jos meilė nesivysto, nes negali būti padidinta. Kaip pavasaris ir ruduo nėra išsivystymai, o tik nesibaigiančio ciklo dalys, taip ir motinystė. Jos kilnumas yra toks beribis, jog joks poetas nepajėgs tinkamai aprašyti. Jis plaukia iš paties Dievo širdies ir yra vienas iš gražiausių ir veikliausių Dievo apreiškimų. Stovėdami prieš šį Dievo stebuklą, mes tegalime stebėtis ir garbinti Jį, kad Jis sutvėrė motinos širdį.

Kardinolas Mindszenty

GYVENIMUI TEKANT

■ LIETUVIŲ KALBA ŠV. MIŠIOSE

Šių metų kovo 4 d. vyskupas V. Brizgys raštu paprašė Šv. Liturgijos Konstitucijos Vykdomosios Tarybos Romoje, kad ji laikinai patvirtintų lietuvišką kun. F. Bartkaus "Būk mums malonus" maldaknygės tekstą už Lietuvos gyvenantiems lietuviams Mišiose viešai sekmadieniais ir šventomis dienomis vartoti. Kovo 20 d. Taryba prašymą patvirtino, leisdama laikinai vartoti šį tekstą, iki bus paruoštas ir patvirtintas oficialus tekstas.

Vysk. Brizgys šį leidimą paaiškina sekančiais: raštas liečia lietuvių kalbos vartojimą tose šv. Mišių dalyse, kurias dalyvaujantieji garsiai kalba visi kartu; lietuviai gali vartoti savo kalbą šv. Mišiose arba savo bažnyčiose, arba jiems skirtose šv. Mišiose svetimoje bažnyčioje, kur savos nėra; lietuvių kalbą šv. Mišiose galima vartoti tik ten, kur vietos vyskupų tarybos jau leista vartoti vietinę kalbą, arba tada, kai bus leista; kiek kuriame krašte lietuvių kalbos šv. Mišiose ir kitose liturginėse apeigose bus galima naudoti, priklausys nuo to krašto vyskupų tarybos nutarimų, liečiančių vietinės kalbos naudojimą.

Raštas mums lietuviams yra labai svarbus. Turime pilną laisvę melstis lietuviškai šv. Mišiose. Kur vietos vyskupų leidžiama ar bus leista Mišiose vartoti vietinę kalbą to krašto gyventojams, ten šiuo raštu leidžiama ir mums naudoti savo gimtąją kalbą. Kiek pasinaudosime, priklausys nuo mūsų pačių — nuo ruošiančiųjų ir dalyvaujančiųjų: nuo ruošiančiųjų — jas įvedant parapijose ir kiekvienoje lietuvių kolonijoje; ir nuo dalyvaujančiųjų — jose gausiai atsilankant ir aktyviai įsijungiant.

■ ŽALIOJOJ LANKELĖJ BEPYPKIAUJANT

"Tokio šlamšto niekada dar nebuvau matęs". — "Nieko negalima suprasti". — "Tik viena moteris ir ta visai nešneka — nesąmonė". — "Ateini žmogus iš darbo pavargęs begalvodamas, o čia tau dar pakiša mįslę".

Po šių metų balandžio 11-12 d. K. Ostausko "Pypkės" ir "Žalioj lankelėj" spektaklių Čikagoje girdėjosi tokie ir panašūs atsiliepimai... Ne vieni, ne... Buvo ir kitokių, teigiamai įvertinančių balsų, kaip "problematiškos temos", "nauji keliai lietuviškame teatre" ir t. t. Pastarųjų tarpe buvo mėginama aiškintis vaidinimų paslėptos minties.

Iš kur tas skirtumas? Vien skonio ar pomėgio dalykas? Vargiai... Simboliams ir prasmei atpažinti reikia nuojautos. Kiekvienas žmogus jos užuomazgą turi, nes tai žmogiška galia. Bet tik vartojant ji vystosi, o tam ne visi turi palinkimo. Taip ir atsiranda skirtumas.

Tačiau, jei vystoma, ji priklauso prie bręstančio žmogaus kraičio, padėdama jam giliau žvelgti į jį supančią tikrovę.

Pypkė yra pypkė, bet ne visada vien ją tereiškia. Namas yra namas, bet namas, begeidžiančiam benamiui reiškia kur kas daugiau. Taip pat — sutaupyto banke tūkstantinės, kuriom savininkas jaučiasi užsitikrinęs rytojų...; ar išsvajota, idealizuojama tėvynė nepripratusiam svetimame krašte...; ar paauglės dukters riečiama nosis prieš tėvus, rodanti gal tik jaunystės kaprizus, bet gal ir gilų, nors ir nevykusiai išreikštą nusivylimą tėvais.

Paviršius daug slepia nuo to, kas paviršių temato. Gilesnis žvilgsnis atveria platesnės prasmės horizontus — ne tik teatre ar bendrai mene, bet taip pat bandant save, kitus ir gyvenimą suprasti.

■ AMERIKON IŠ SIBIRO SUGRĮŽUS

"Kai kada aš jaučiuosi nejaukiai", pasakoja tėv. Walter Ciszek, jėzuitas, prieš kelis mėnesius grįžęs Amerikon po 24 metų Šiauriniame Sibire... "Kai aš aplankau namus, aš vis dar dažnai jaučiuosi nejaukiai... Įsivaizduokit tik – viena šeima užima šešis, septynis ar aštuonis kambarius... Namai su keturiais kambariais buvo didžiausia prabanga Sibire... Čia, Amerikoje, mačiau motinas virtuvėje po pietų išmetant daugiau maisto – ir geresnio maisto – negu būčiau valgęs Rusijoje pusę savaitės".

"Pirmu žvilgsniu, – tęsia jis toliau, – religija čia atrodo beveik kaip formalumas, kaip pareiga, kurią galima praleisti, jei užsibuvai kur vėliau pereitą naktį. Sibire, kai laikydavau Mišias, žmonės eidavo mylias, rizikuodavo būti suimti, prarasti darbą...; čia gi jie nieko nerizikuoja; ir tai ne visada ateina".

Tėv. W. Ciszek, Amerikos pilietis, 1940 metais nuvyko į Rusiją apaštalavimo tikslais. Už tą darbą buvo suimtas ir nuteistas sunkių darbų koncentracijos stovyklon. Paleistas 1955 m., Ameriką pasiekė prieš kelis mėnesius. "Čia jaučiuosi beveik svetimas", pastebėjo jis po kiek laiko.

■ JAUNIMAS MŪSŲ DĖMESY

Džiaugiamės, kad Lietuvių Fondo 1963 m. nuošimčių pelno didelė dalis buvo paskirta jaunimo reikalams, jų tarpe 500 dol. jaunimo grožinei literatūrai premijuoti.

Čikagos lituanistinės mokyklos ir vaikų ansambliai Lietuvių Bendruomenės globoje ruošia jaunimo pavasario šventę gegužės 24 d.

Kanados lietuvių mokyklinio amžiaus jaunimo kongresas įvyks birželio 27 d. Woodbridge vietovėje netoli Toronto. Šitokie kongresai ruošiami Kanados lietuvių parapijų, kviečiant lietuviškas mokyklas bei jaunimo organizacijas.

Lietuvių Studentų Sąjunga kartu su Amerikos Lietuvių Taryba ruošia išvyką į Washingtoną birželio 27-28 d. Studentai susipažins su kongresininkais ir jiems pristatys Lietuvos bylą.

■ LEISKIT Į STOVYKLĄ

Birželio mėnesį prasideda stovyklavimo sezonas. Šalia atostoginio poilsio stovyklos turi ir didelę auklėjančią vertę. Jose mūsų jaunimas gali pagyventi kelias savaites lietuviškoj, giliau krikščioniškoj aplinkoj. Čia vaikas tampa savarankiškesnis, pajunta reikalą bendram darbui, užmezga naujas draugystes, praplečia savo minties akiratį. Stovykloje jaunuolis pamato, kad lietuviškas gyvenimas yra platesnis, negu jo kolonija. Nėra tikslo laukti senyvos jaunystės vaiką siųsti stovyklon – jei stovykla bus svetima moksleiviui, tai juo labiau studentui.

GAL IRGI RIMTA, BET NE TRAGIŠKA

■ DAR NEIŠRADO TOBULOS ŠEIMININKĖS

Visus vyrus, ypač viengungius, pradžiu gino naujiena, kad ką tik Anglijoje yra išrastas elektrinis robotas – šeimininkė, kuri gali šluoti, pakloti lovas, sutvarkyti butą ir net laiptuoti laiptais.

"Ot, kad tokią įsigijus,..." ne vienas pagalvojo. "Bent kartą namuose būtų tvarka. Ir kas per taika ir sugyvenimas – jokių barnių, jokių peštynių..."

Deja, pranešimo pabaigoje skambėjo: "Tik vienas minusas... Nauja šeimininkė nemoka virti, nes tam reikia fantazijos". Perankstyvas džiaugsmas virto nusivylimu. "Imsi tokią – reikės kasdien ne tik pačiam į restoraną eiti, bet dar ir pačią gabenti... Kokios išlaidos!... Tai gal geriau nieko..."

■ KAIP GYVENIME, TAIP IR RAŠTUOSE?

"Tai gal geriau nieko" – taip skamba paskutiniojo skyrelio išvada. Prie tokios pat išvados priėjo ir vienos lietuvių moterų korporacijos paskelbto konkurso jury komisija, neradusi nė vieno premijuotino romano, vaizduojančio teigiamą moters tipą.

Kaip gyvenime, taip ir raštuose?... Nejaugi nebėra teigiamo tipo moterų?... O gal greičiau rašančiųjų, teigiamas savybes pastebinčių?...

ŽIŪRINT Į KUNIGĄ PASAULIEČIO AKIMIS

Vienas
iš dviejų
1963 — 1964 m.
konkurso
antrąsias
premijas
laimėjusių
rašinių

*Skirtumas tarp "Senojo Įstatymo žinovo"
ir Naujojo Įstatymo kunigo*

Ieškodami kunigystės pradžios, teologai nueina iki "pradžioje buvo Žodis". Žodžiu čia vadinamas Kristus, kuris žmonijos atpirkimo misijoje buvo ir auka, ir kunigas. Atseit, Kristus yra tobulas kunigo pavyzdys. Bet Kristus buvo Dievas, o kunigas tik mirtingas žmogus.

Todėl eiliniam pasauliečiui, kad neįklimpus teologinėse doktrinos, patogiau kunigystės uždavinių ieškoti žodžiuose: "Eikite ir mokykite..." Kai Kristus tuos žodžius sakė, Jis turėjo jau nemažą būrį ištikimų pasekėjų. Tais žodžiais Kristus išskyrė apaštalus-kunigus iš visų kitų ir nurodė jų ypatingus uždavinius.

Senasis Įstatymas taip pat turėjo kunigus, kurie atliko sinagogose aukojimo apeigas ir aiškino įstatymą. Jie dažnai ir buvo vadinami "Įstatymo žinovais ir aiškintojais". Kristus taip pat mokė sinagogose. Žmonės ir apaštalai Jį vadino mokytoju — *rabbi*.

Tad ar nebūtų buvę paprasčiau bemoksliams apaštalams pasakyti: "Jūs būsite *rabbi*" arba "Jūs būsite Naujojo Įstatymo žinovai ir aiškintojai"? Apaštalams būtų buvę lengviau suprasti savo būsimas pareigas.

Bet Kristus Senojo Įstatymo kunigus dažnai kritikavo, nes jie įstatymo esmę buvo praradę dėl raidės. Jie buvo nuo gyvenimo atitrūkę formalistai. Naujajam Įstatymui — Evangelijai skelbti Kristus norėjo *naujo* kunigo.

Koks *naujo* kunigo charakteringas bruožas? Reikia mėginti kunigo vaizdą susidaryti pagal kunigystės uždavinių nurodymo formulą: "Eikite ir mokykite..." Arba pagal Kristaus Simonui Petriui pasakytus žodžius:

"Nuo šio laiko tu jau žvejosi žmones". Abiejuose posakiuose esminis dalykas yra sava *iniciatyva* ir *veiksmas*. Kunigas yra siunčiamas, jam skiriamas aktyvus vaidmuo, o žmonės — pasauliečiai Kristaus palyginimuose dažnai vadinami avimis ar žuvimis. Iniciatyva ir veiksmas yra gryna priešingybė "įstatymo žinovo" sąvokai, kuri savo esme reiškia statiką, teoriją, dogmą.

Mokytojo vardas taip pat geriau tiko Senojo Įstatymo kunigui. Kas yra Senasis Įstatymas? Ogi žydų tautos istorija, kaip Dievas vedė ir globojo per šimtmečius savo išrinktąją tautą, ir pranašystės apie Mesijo atėjimą. Jie ir mokė žydus tos istorijos.

Evangelija nėra nei istorija, nei pranašystės apie Mesiją. Ji skelbia patį Mesiją — Kristų. O Kristus apie save pasakė: "Aš esu Tiesa, Kelias ir Gyvenimas". Kalbant šio krašto kasdieninio gyvenimo terminais, galima pasakyti, kad Kristus padarė tuo paaiškinimu iš savęs *produktą*. Tuo pačiu kunigas savaime iš mokytojo pavirsta į dangaus agentą arba pardavėją. Jo atstovaujamas ir parduodamas *produktas* visados yra tas pat danguje Amžinojo Tėvo patentuotas "Tiesa, Kelias ir Gyvenimas", o pardavimo priemonės, technika ir taktika turi atitikti vietas, laiko ir gyvenimo aplinkybes, jeigu pardavėjas nori būti efektingas.

Kunigas gyvena ir laiko, ir vietos ribose. Todėl logiška ir nuoseklu mums, gyvenantiems JAV-ėse, apsiriboti šio krašto kunigo nagrinėjimu. Nebūtų net tikslu kalbėti apie lietuviškų parapijų kunigus. Viena — jie atstovauja necharakteringą mažumą. Antra — jie taip pat priklauso Amerikos vyskupams. Trečia — juos pašaukimui ruošė amerikietiška mokykla.

Amerikos kunigo paruošimas ir darbo sąlygos

Amerikos kunigas gauna puikų teorinį ir praktinį paruošimą savo pašaukimui. Lietuvoje, baigus gimnaziją, užteko keturių metų specialiųjų studijų gauti kunigo šventimus. Amerikos jaunuolis, baigęs aukštąją mokyklą, praleidžia dar 8 metus seminarijoje, besiruošdamas būti kunigu.

Lietuvos jaunų kunigų tarpe galėjai išgirsti teisingą skundą: "Ašėjau į kunigus, nepažinęs gyvenimo". Kunigiška sutana, kurią užsivilkdavo vos kelių savaitių klierikas, izoliuodavo jaunuolį nuo pasaulio. Net bažnyčioje atostogų metu jis nesimaišė su pasauliečiais katalikais. Klieriko vieta buvo už grotelių.

Amerikietis klierikas bent vasaros atostogų metu yra grynas pasaulietis. Šviesus kostiumas, kaklaraištis, o jeigu kam patinka, tai net trumpos kelnės ir spalvoti marškiniai. Sekmadienį jis tik eilinis katalikas bažnyčioje, o šiokiadieniais eilinis darbininkas prie statybos, krautuvėje, garaže, benzino stotyje arba kur tik įmanoma gauti sezoninį darbą. Besimaišydamas tarp pasauliečių kaip pasaulietis, klierikas turi progos pažinti gyvenimą, kaip ir kiekvienas kitas jaunas vyras.

Visuomenėje ne tik Lietuvos klierikas, bet ir jaunas kunigas turėjo gyventi savotiškoje izoliacijoje. Profesoriai, mokyklų ir karo kapelionai, mokslo laipsniais ir bažnytinės hierarchijos tituluoti kunigai buvo inteligentijos respektuojami ir visuomenėje turėjo svarų balsą. Naujai iššventintas kunigas buvo tik "kunigėlis", vienišas tarp dviejų labai skirtingų visuomenės luomų. Intelligentija laikėsi atokiai, kaip nuo asmens, kurio reikia draugijoje varžytis. Kaimiečiai žiūrėjo į jį iš apačios su didele pagarba.

MŪSŲ KOVŲ IR VEIKLOS

DVASIA

Visatos, žmonijos ir kiekvieno mūsų Viešpats yra gailestingas ir kantrus, daugiau negu žmogaus protas gali tai suprasti. Tas pats Viešpats kartu yra ir teisingas. Kaip nebūdamas visagaliu, visažinančiu, meile, Dievas nebūtų Dievas, taip Jo **visiškas** tobulumas reikalauja Jį būti ir teisingu. Dievas nebūtų teisingas, atlygindamas tik už gerus darbus, o palikęs neatlygintus bloguosius. Atskirų asmenų darbai vieni atlyginami šiame gyvenime, kiti amžinybėje. Gi bendri tautų ar kitokių bendruomenių darbai atlyginami žemiškame gyvenime.

Tautos ir valstybės mini žygdarbius ir laimėjimus, stropiai nutylėdamos klaidas ir nusikaltimus. Kiek kartų atsitiko praeityje ir mūsų laikais, kad, negalėdami savo nusikaltimo paslėpti, kurios nors tautos žmonės kėsinais kaltę kitiems primesti. Tokiu būdu tačiau negalima išsiteisinti ir savo kaltes išpirkti pas Dievą. Senovėje pranašai pasakydavo, o dabar ir patiems reikia suprasti, kad už daugeli dalykų Dievas viešai baudžia ar atlygina, kad pamokius ir kaltuosius, ir įspėjus būsimas kartas.

Nereikia smulkiai priminti, ką šiandien kenčia didelė krikščionijos dalis, jos tarpe ir mūsų tauta. Ne mums čia smulkiai teisti, kas, už ką ir kiek kaltas, bet šiandien Europos tautas plaka rykštė, kuri išaugo jų tarpe. Mums turi rūpėti, kad ta rykštė kuo greičiausiai liautųsi plakusi žmoniją ir mūsų tautą, kad jos blogi vaisiai nepasiektų toliau.

Mąstydami apie savo tautą, turime prisiminti, kad mūsų laikais atskira tauta savo likimo jau nesprendžia. Visų tautų likimas vis daugiau ir daugiau priklauso nuo visos žmonijos sprendimo. Net dėl šios grynai žemiškos priežasties kiekvienam

Nemažai gudrumo ir diplomatijos turėjo turėti "kunigėlis", besigindamas nuo davatukų perdėtos globos ir adoracijos.

Amerikiečio kunigo pozicija visuomenėje yra garantuota nuo pat primicijos. Iš nežinomo klieriko jis staiga pasidaro *Father*. Ir tas titulas, tarsi žemiška aureolė, pripildo pagarba visus: kataliką ir nekataliką, intelektualą ir bemokslį, darbininką ir valstybės prezidentą, seną ir jauną, vyrą ir moterį. Jei tarnybai ar darbui gauti reikia rekomendacijos, kunigo rekomendacija turi lemiančios reikšmės. Kunigo žodis gali nukreipti policijos akis nuo įtariamo.

JAV bene bus vienintelė pasaulyje valstybė, kurioje daugybė visiškai pasaulietiško pobūdžio susirinkimų ir ceremonijų, kaip

mokyklose mokslo diplomų išdavimas, Kongreso atidarymas, Vyr. Teismo sesijų atidarymas, organizacijų susirinkimai, suvažiavimai, posėdžiai, organizuoti pusryčiai ar pietūs, pradedami dvasiškių su invokacijomis ir maldomis. Tas rodo didelį tautos religingumą tuo labiau, kad Bažnyčia čia atskirta nuo valstybės. Bažnyčios atskyrimą nuo valstybės daugiau jaučia tikintieji, kaip kunigai. Tikintiesiems reikia savo lėšomis išlaikyti parapijas ir mokyklas. Kadangi parapijos, palyginus su kitais kraštais, yra labai turtingos, tai kunigas dėl Bažnyčios atskyrimo praktiškai nenukenčia. Jis tik turi dar daugiau laisvės.

Lietuvos kunigui, norint pasiekti parapijos pakraščius, reikėjo sugaišti pusę dienos.

sąmoningam žmogui turi vis labiau rūpėti, kokia šiandien yra žmonija. Gerai darome nuolat primindami pasauliui mūsų tautos ir tėvynės kančias ir jai padarytą neteisybę, apeliuodami į žmonijos sąžinę ir teisingą sprendimą. Laukdami užuojautos ir pagalbos, turime tačiau pagalvoti, kokia šiandien ta žmonija. Jeigu žmonija nemąstys ir negyvens Dievo ir žmogaus meilės ir teisybės dėsniais, į ką tada apeliuoti ir ko tikėtis? Laukti ar netikėti tautų ginkluoti konfliktai iki šiol mūsų tautai ir tėvynei ne ką davė. Per juos iš didelės ir galingos valstybės likome viena iš mažųjų šalių ir tautų. Dievo nepaisanti vieša žmonijos opinija tyli, matydama mūsų ir kitų senų tautų naikinimą.

Kiek daug dar trūksta žmonijos protams ir širdims, kad ji visur elgtųsi tik teisingai ir garbingai. Kas nori geresniu laikų, tas privalo turėti drąsos ryžtis keisti žmonijos dvasią. Viso pasaulio katalikai tam tikslui skiria ypatingu būdu gegužės 13 dieną. Ir mes, lietuviai, ne vien pamaldieji, o kiekvienas, kuris tikime Dievą esant ir trokštame matyti daugiau jo palaimos mūsų Lietuvai, sau patiems ir visai žmonijai, junkimės malda, apsimarinimais, auka, gerais darbais į visos Bažnyčios bendrą šauksmą, kad permaldavus Dievo teisingumą, kad savyje ir kituose pažadinus didesnį norą kuo nors prisidėti apšviesti aplink mus gyvenančius, Kristaus šviesos dar nesupratusias tautas. Visą gegužį, bet ypatingai 13-ją dieną maldaukime būti užtarėja pas teisingąjį Viešpatį Švenčiausią Mariją, tą Mariją, kuri žmonių klaidų ir nelaimių verkė mūsų Šiluvoje, kuri per nekaltus vaikelius šaukė žmoniją atgailon Liurde ir Fatimoje.

Trokštame, kad mūsų tauta galėtų kuo greičiau įsijungti į laisvų tautų šeimą, laukiame pagalbos iš kitų tautų, tad savomis maldomis ir atgaila junkimės dabar kartu su visais geros valios krikščionimis, kad sutaukius su Dievu visus žmones, kad visus išmokius ir patraukus spręsti ir tvarkyti visus reikalus Dievo ir žmogaus meilės, teisybės šviesoje.

Vyskupas V. Brizgys

Amerikietis kunigas tolimiausią parapijietį automobiliu pasiekia per 15-20 minučių, o telefonu dar greičiau.

Atrodo, kad šio krašto kunigas, turėdamas gerą profesinį paruošimą ir puikias darbo sąlygas, turėtų būti pats efektingiausias darbininkas Viešpaties vynuogyne.

Pardavėjai Amerikoje neturi sau lygių pasaulyje. Nėra tokio dalyko, ko neparduotų. Sakoma, kad geras pardavėjas, norėdamas, parduotų George Washington tiltą pirmam gatvėje sutiktam praeiviui...

Ar šio krašto kunigai yra tokio pat lygio agentai? O turėtų būti dar geresni, nes jie atstovauja nepalyginamai geresnę kompaniją ir pardavinėja tobulą produktą. Kompanijos centras yra danguje, o produktas "Tiesa, Kelias ir Gyvenimas".

Bažnyčia atskirta nuo gyvenimo

Kadangi, kaip minėjau, visuomeninėse ir valstybinėse funkcijose yra vietos religijai ir visų religijų dvasiškiams rodoma ypatinga pagarba, tai praeina nemažai laiko, kol svetimšalis sužino, kad Bažnyčia atskirta nuo valstybės. Bet tam pačiam svetimšaliui užtenka išklaudyti kelis pamokslus, kad pastebėtų, jog Bažnyčia čia visiškai atskirta nuo kasdieninio gyvenimo.

Jei Lietuvoje pasiekė kleboniją žinia, kad parapijiečio arklys ar karvė dingo iš ganyklos, pirmą sekmadienį girdėsi pamokslą apie "Nevok!". Jeigu parapijoje gimė pavainikis kūdikis, kunigai griausmus iš sakyklių svaidė, šaukdami apie paleistuvavimą. Okupacijų ir karo metu girdėjai pa-

mokslius prieš savųjų įskundimus okupantams, prieš moterų draugavimą su svetimais kareiviais, prieš girtuokliavimą, kuris plito karo metu. O kas išskaičiuos pamokslius apie netinkamas madas, nepadorius filmus, blogas knygas, netinkamas draugystes, negerbimą tėvų ir vyresniųjų, pykčius, barnius ir nesantaikas šeimose.

Pasiklausius Lietuvos bažnytkaimyje iškalbaus kunigo, kaip jis vanojo parapijiečius už šimtus nuodėmių, atrodė, kad jo auditoriją sudarė Sodomos ir Gomoros gyventojai. Dievo ranka, rodos, jau buvo pakilusi bausti, bet kunigas dar paskutinę minutę mėgino išgelbėti "avis", šaukdamas prie atgailos.

Amerikos reporteris po tokio pamokslo būtų tiesiai movęs į kleboniją prašyti daviinių apie didžiuosius nusikaltimus. Galima įsivaizduoti, kaip toks interview būtų vykęs. Pirmiausia klebonas būtų labai sumišęs: "Kiek divorso?... kiek žmogžudysčių?... išprievartavimų?... vagysčių?... jaunuolių nusikaltimų?... Sakote — per metus?... Žmogau, tokių atsitikimų nėra šioje parapijoje buvę per 10 metų!..."

Tokia naujiena pritrenktų net šalto ir karšto mačiusį Walter Kronkite ar jam lygų reporterį. Tiktai įgimta amerikiečio pagarba dvasiškiui sulaikytų nuo klausimo: "Tai ko plėšaisi sakykloje, Father, turėdamas šventą parapiją?"...

Šiame krašte kas 6 minutės įvykdoma žmogžudystė, kas 5 išprievartavimas, kas 4 padaromas ginkluotas apiplėšimas. O ką besakyti apie vagystes, jaunuolių nusikaltimus, vandalizmą, seksualinį palaidumą, begėdiškus filmus, blogas knygas? Kaip į tai reaguoja kunigai? Jokios reakcijos. Neteko girdėti bažnyčioje, kad tie veiksmai yra nuodėmingi.

Žinau, kad amerikietis kunigas nustebęs: "Kam sakyti? Šešių metų vaikas jau žino, kas gera ir bloga." Sutinku. Bet visa bėda, kad vien žinojimas nei vaiko, nei suaugusio nesulaiko nuo blogo. Tik baimė bausmės, sankcijų, veiksmo pasekmių paprastai nulemia taip *daryk* ir *nedaryk*.

Lietuvos katalikas, kas sekmadienį, girdėdamas apie nuodėmę ir jos pasekmes,

nuo mažens įprato bijoti Dievo, žmogžudystė, išprievartavimas, vagystė, pirmoje eilėje jam buvo sunki *nuodėmė*, o tik antroje vietoje įstatymo sulaužymas. Jis susilaikė nuo blogo dėl to, kad Dievas jo veiksmą matė, o ne dėl policininko.

Amerikoje yra atvirkščiai. Štai charakteringas pavyzdys. Prieš kelis metus laikraščių antraštės skelbė: *Altar Boy Killed His Girlfriend*..."

— Jis buvo puikus mokinys... Iš geros šeimos... Kasdien tarnavo Mišioms... — aimanavo policijoje 16 metų žmogžudžio parapijos vikaras. Tai kas, kad jis kasdien ėjo į bažnyčią. Apie Dievo baimę ir nuodėmę jis bažnyčioje negirdėjo. Dideliam ar mažam amerikiečiui žmogžudystė, išprievartavimas, apiplėšimas yra tik valdžios įstatymo sulaužymas. Jis bijo tik policininko. Dievas čia gyvena tik bažnyčioje. Už jos sienų Jo pareigas perima policininkas.

Kartą padariau mažą eksperimentą lituanistinėje mokykloje. "Kas atsitinka, kai banditas nužudo ar apiplėšia žmogų?" — paklausiau per katekizmo pamoką. "Jis padaro didelę nuodėmę," choru atsakė vaikai. "O ko visados reikia bijoti, negerai elgiantis?" klausiau toliau. "Dievo!"... atsakė visi.

Per krašto pažinimo pamoką į tą patį klausimą, kas atsitinka, ta pati klasė atsakė "Jis nueina į kalėjimą". "Ko reikia bijoti, negerai elgiantis?" — "Policininko..." "O jeigu policininkas nemato?" — "Jis nusikaltėlių vėliau sugauna." "O jeigu nesugauna, ar tada viskas tvarkoje?" — "Oh yes!... Banditas yra *lucky*!... Turi daug pinigų!..."

Kai priminiau apie Dievą ir nuodėmę, vaikai sukruto nustebe. Ne kitaip reaguoja ir suaugusieji.

Dievas, paliktas bažnyčioje, nustoja savo galios. Kai aną metų baisus uraganas daužėsi po pietų vidurio Amerika, teko nuotrupas pajusti ir Čikagoje. Išsėmęs iš skiepo vandenį, pažįstamas rašė: "Žinai, įsitikinau, kad Amerikos Dievas mažiau galingas, kaip Lietuvos. Atsimeni, jei Lietuvoje trūko lietaus ar siautė liūty, vėtros ar ledai (o kokie jie buvo juokingai maži, palyginus su uraganais), tai kunigai laikė Mišias tą

intencija ir ragino žmones melstis, kad "Dievas nukreiptų savo rykštę". Ar girdėjai kada, kad Amerikos kunigai gamtos nelaimės surištų su Dievu?"...

Ne, negirdėjau. Tokiose nelaimėse Dievo vietą užėmė galingos apdraudimo kompanijos. Jos padengs padarytus nuostolius. Tiesa, girdi bažnyčioje, kad Kristus numalšino audrą, bet tas buvo Palestinoje... ir

"Kokius gražius pamokslus kitados pasakydavo Lietuvos kunigai. Kelis prisime nu, kaip šiandien, o jau praėjo virš 40 metų. O dabar, išėjęs iš bažnyčios, nepasakytum, apie ką kalbėjo", skundėsi, grįžtanti iš bažnyčios sena lietuvė.

O pamokslininkas, tur būt, jaučiasi skelbęs Evangeliją, mokęs tikinčiuosius apie Kristų, atlikęs savo kunigišką pareigą. Tie-

audra gal nebuvo tokia didelė... O koks mažas, silpnas ir tolimas nuo visko pasidaro Dievas, uždarytas bažnyčiose!...

*Kristus tebevaikščioja Jordano
pakrantėmis, o nusikaltimai Amerikos
miestų Main Street'ais*

Pamokslai, išskyrus vasarą, sakomi kas sekmadienį per kiekvienas Mišias. Kas sudaro jų turinį? Du trečdaliai pamokslų yra niekas kitas, kaip praplėstas, savais žodžiais atpasakojimas skaitytos evangelijos be jokios asociacijos su dabartimi.

sa, kad skelbė Evangeliją ir mokė apie Kristų. Bet Evangelija, nesurišta su šiandien, yra tik istorija. Kristus, neperkeltas iš Palestinos į Ameriką, yra tik istorinis asmuo. Jei Kristus pamoksle dar tebevaikščioja su apaštalais Jordano pakrantėmis, tai Jis yra tik (istorinė) Tiesa. Kristus, iš Evangelijos pamokslininko perkeltas į šių dienų Ameriką, jau yra Tiesa, Kelias ir Gyvenimas, t. y. pilnas ir gyvas Kristus.

Sugauta moteris, belaužant žmonos ištikimybę, Evangelijoje yra istorinis faktas. Kino žvaigždės, mainančios vyrus, kaip pirštines, ir kas ketvirta šeima divorsų teisme yra gyvenimas.

— Ačiū Tau, Viešpatie, kad nesu, kaip anas muitininkas, — meldėsi fariziejus Palestinos sinagogoje. Ar ne tą pačią, nors ir be žodžių, maldą kartoja amerikiečiai pietų bažnyčiose, kur negrai gali atsisėsti tik tai jiems skirtoje vietoje ir priimti Komuniją tik tada, kai baltieji pasitraukė nuo Dievo stalo? Kristus pasmerkė fariziejaus maldą. Tas pats elgesys liko nepasmerktas šiame krašte per 100 metų, nes Kristus, perskaičius tą evangeliją, dar vis paliekamas Palestinoje.

Tais laikais Kristus, paklaustas apie artimo meilę, pasakė palyginimą apie gerąjį samarietį. Šiais laikais Kristus, gavęs tą patį klausimą Amerikoje, pasakytų tokį palyginimą: "Vieno miesto pasiturinčiame kvartale gyveno geri, ramūs ir malonūs žmonės. Bet vieną dieną į tą miesto dalį atsikėlė negrų šeima..." Arba gal tokį: "Buvo kartą didelė, patogiai įrengta mokykla, į kurią kasdien rinkosi šimtai laimingų vaikų. Vieną dieną motina, kuri savo vaiką taip pat mylėjo, kaip ir kitos motinos, atvedė savo sūnų į tą mokyklą. Vaikas buvo protingas, malonus, švariai aprengtas, kaip ir kiti vaikai, bet jis buvo *juodas*"...

Koks pastabus kiekvienai smulkmenai, koks gyvenimiškas buvo Kristus! Žygiuodamas Palestinos laukais. Jis nepraleido progos savo palyginimais atkreipti apaštalu akis į gamtą, į žmonių papročius, jų apsiėmimą, džiaugsmus ir skausmą. Amerikoje Jis nepraeitų, nepastebėjęs kinų reklamų, "džentelmenams" skirtų žurnalų, kuriuose moterys "aprengtos" tik tai inčo platumo kaspinėliu, grakščiai permestu strateginėse vietose; paskaitytų, ką apie seksą privalo žinoti kiekvienas erdvės amžiaus žmogus. Jis diskretiškai dirstėtų į motorizuotas porėles "drive-in" kinuose arba "meilės alėjose". O kokių gyvenimiškų palyginimų išgirstų kunigai, jeigu jie turėtų palydėti Kristų Amerikoje, kaip apaštalai lydėjo Palestinoje.

Kodėl Billy Graham sutraukia šimtatūkstantines minias į Amerikos stadijonus ir milijonines prie TV aparatų? Žodžio pirkti jam nereikia, bet jis nėra oratorius. Pamokslai nėra gilūs. Tema amžinai ta pati: biblija,

Kristus, nuodėmė. Jo pamokslai labai priimana tuos, kuriuos kai kas "atsimena, kaip šiandien po 40 metų". Billy Graham neveda klausytojų į Palestiną pas Kristų, bet Kristų parodo, kaip Kelią ir Gyvenimą šių dienų Amerikoje. Kristaus akivaizdoje išvardina šių dienų nusikaltimus, pridengtus moderniais kriminologijos pavadinimais, senais *nuodėmės* vardais. Neveltui pažįstamas amerikietis katalikas išsireiškė: "Jei ne Billy Graham, užmirštume, kad dar yra tokia *seniena*, vadinama *nuodėme*".

Jeigu druska suges...

Kas turėtų formuoti visuomenės moralę? Kieno balsas turėtų būti girdimas, kalbant apie šeimos instituciją? Kas turėtų švelninti rasinius aštrumus? Kas turėtų kovoti prieš maldos išmetimą iš mokyklos? *Kas*, jei ne Bažnyčia?

Pavarčius žurnalus, pasiklausius diskusijų TV programose, matai, kad "specialistų" netrūksta tas problemas nagrinėti. Psichologai, sociologai, seksologai, psichiatrai, šeimų patarėjai, vedybų patarėjai ir kiti jaučiasi kompetentingi pareikšti savo nuomonę. Bažnyčia tyli.

Net patys rimčiausi žurnalai įtikinančiai perša mintį, kad šio krašto moralės varžtai dar permažai duoda laisvės. Girdi, tai vis Viktorijos ir puritonų laikų papročių liekanos. Statistiniai daviniai, surinkti universitetuose, rodo, kad jaunimas moralės dėsnius, pagal kuriuos jų seneliai gyveno, griežtai atmetė, kaip atgyvenusią senieną, ir mėgina pats susikurti praktiškus ir priimtinus moralės dėsnius. Apgailestaujama, kad jie vieni pasimetę kryžkelėje, nutraukę ryšius su praeitimi ir neturį gairių ateičiai. Nėra tokie dideli vargšai. Aukščiau minėti visokių vardų patarėjai skuba su paguoda, kad moralės srityje jau padaryta milžiniška "pažanga". Seksologas (knygos įvade pavadintas garsiausiu pasaulyje) rašo: "Kai prieš 50 metų lytinis santykiavimas tarp nevedusių buvo laikomas *nuodėme*, tai šiandien modemus žmogus žino, kad

toks santykiavimas yra tik galutinė žmogaus išraiška". Argi jaunimas gali išdrįsti pasirodyti ne "moderniu"?

Tie patys seksologai ir sociologai įrodo, kad ištikimybė santuokoje nebūtina. "Pajavairinimai" išeitų abiem pusėms tik į gerą. Berašant šį straipsnį, pasirodė žinia, kad suvažiavę gydytojai svarstė, ar šeima dar reikalinga, ar jau atgyvenusi praeities institucija. Ar Bažnyčia apie tai neturi nieko pasakyti?

Jei kam reikalinga praktiško patarimo, "ar gyventi su geru, ištikimu vyru, ar nueiti su mylimu", arba "ar laikyti *aukštą standartą* ir būti mokykloje nepopuliaria, ar populiarumą nusipirkti už 'laisva visiems' kainą", tas kreipiasi į Dear Abby, Anne Landers ir panašius praktiškus patarėjus. Jų patarimai dažniausiai puikūs ir protingi, bet juose nefigūruoja moralinis principas. Klausimas sprendžiamas tik praktiškai.

Dear Abby vadina automobilį "paauglių miegamasis ant ratų" arba "susiporavusių paauglių rojus". Bet kol kas tik vienas New Jersey kapelionas paskelbė kovą prieš nuolatinį poravimąsi mokykloje ir susilaukė rimto žurnalo dėmesio. Tas parodo, kad spaudos puslapiai atviri tiek kunigui, tiek visų rūšių patarėjams.

Kai juodą vaiką išmeta iš mokyklos, nu-eina dar ir vienas kitas dvasiškis į demonstraciją už jo teises kovoti. Dievo išmetimas iš visų mokyklų nerado atgarsio net Bažnyčios viduje. Washingtonas išgirsta keliolika tūkstančių balsų. Bažnyčia per savo tikinčiuosius galėtų prabilti į Washingtoną keliasdešimties milijonų balsu, bet apgailėtina tyli. Nuo kardinolų iki eilinių kunigų pareiškė nepasitenkinimą tie, kuriems reporteriai mikrofoną prie burnos prikišo arba žurnalistas į namus atėjo.

Tikrai, kur bežiūrėtum, tiek daug banališkumo, paviršutiniškumo, kad jauti, jog kažko esminio trūksta šio puikaus, turtingo krašto gyvenime. Ko? Nežinau. Bet prisime-na Šv. Rašto žodžiai: "Jeigu druska suges..."

Gyvenimas Amerikoje nepaprastai įdomus. Kaip minėjau, banalus ir lėkštas, be skonio kartais, bet visados nepaprastai

spalvingas. Stiklo šukės blizga deimantais. Iš ekrano liejasi entuziazmas dėl cigaretės skirtingo dūmo arba dėl lūpų pieštuko. Dėl naujų veido dažų reklama lieja žodžių upę, tarsi būtų atradę amžinosios jaunystės maskę.

Kodėl nėra jokio entuziazmo Bažnyčioje? Argi kunigai neturi vertingesnių daiktų įpiršti žmonėms, kaip minėti? Jie stovi archausiai amžinos jaunystės, jėgos, energijos, grožio, gėrio ir meilės Šaltinio.

Žmogaus autentiškumo štampos

kunigo rankose

Niekados žmogus nebuvo taip smulkiai analizuojamas ir nagrinėjamas, kaip dabar. Jį išardyti atsiranda daugybė specialistų. Medikai, psichologai, psichiatrai, sociologai, antropologai ir seksologai griebia jam priklausomą žmogaus dalį ir kiša po padidinamą stiklu. Savaime aišku, kad toji žmogaus dalis pasirodo neproporcingai didelė, palyginus su visu organizmu. Seksologui atrodo, kad žmogaus esmė glūdi jo seksualinėje potencijoje. Psichiatrui žmogus yra savo sąmonės vergas. Sociologui žmogus yra sunkiai suprantamas sutvėrimas, nes jis amžių eigoje yra tuo pačiu laiku socialinių santvarkų kūrėjas, formuotojas ir kartu jų produktas.

Tose begalinėse analizėse žmogus neatpažįsta savęs. Tėvai sulaukę naujagimio, nežino, kaip su juo apsieiti. Pasižiūrėjus į jį nemokšos akimis, atrodo, mielas savas kūdikis, pasiskaičius, ką specialistai apie jį rašo, žinai, kad gimė preciziška, komplikuota mašina. Paspausi nelaiku ir nevietoje kolkį "klapaniuką" ir atsiras visokios fobijos, kurias nei psichiatras neišvays.

Reikia, kad išmėsinėtą ir išnagrinėtą 20 amžiaus žmogų kas nors sumontuotų į harmoningą vienetą ir uždėtų autentiškumo štampos: čia yra žmogus, sukurtas pagal Dievo paveikslą. Jo esminė dalis yra nemirtinga siela. Tą galią žemėje turi tik Bažnyčia.

SIMPOZIUMAS APIE “VIETININKĄ”

• KIETAS AR LANKSTUS PRINCIPINGUMAS? *GINTARĖ IVAŠKIENĖ*

• KODĖL PIJUS XII TYLĖJO

BRONIUS KRISTANAVIČIUS, S. J.

• VISOS BAŽNYČIOS ATSAKOMYBĖ

KĘSTUTIS TRIMAKAS S. J.

V

Gerbiamoji Redakcija,

Kovo mėn. “Laiškų Lietuviams” “Gyvenimui Tekant” eilutėse, apžvalginiai perbėgote “Deputy” klausimą. Susidarė ispūdis, kad Jūsų akyse tas klausimas stovi štai kaip: visa, kas balta, yra popiežius Pijus, o visa juoda — Rolf Houchhuth.

Čia pat prisipažistu, kad Rolf Hochhuth'o gramozdiško veikalo nesu nei skaičiusi, nei regėjusi. Tačiau katalikiška ir nekatalikiška spauda jau ilgokas laikas tą temą spardo, tarytum futbolą iš vieno vartų kituosna. Tiek prisiskaičius, pradeda pirštis abejonės. Jaunos abejonės, neprityrusios istorijoje...

Popiežių Pijų gerbiau ir gerbiu. Mano akyse Jo šviesi asmenybė nei kiek neišblėso. Tuo laiku, kai jis kankinosi tuo opiu klausimu ir galop sprendimu, buvau mažas vaikas... Gerokai mažesnis už Rolf Hochhuth. Todėl ir da-

sprendimą (kategoriskai nepasmerkti žydų žudymo). Pamiškime tą jauną vokiečių. Įdomus tik jo iškeltasis klausimas.

Be abejo, Hitleris buvo manijakas — despotas, ir kaipo toks, nieko neklausė, į nieką neatsižvelgė. Yra sakoma, kad savo “tylėjimu” popiežius Pijus išgelbėjo daug žydų ir dar daugiau katalikų. Jei katalikų Bažnyčia būtų pasipriešinusi, būtų išnaikinta šimtai tūkstančių katalikų.

Ir čia kyla mano pirmoji abejonė. Kąžin? Kąžin, ar Hitleris būtų išdrįšęs masiniai žudyti katalikus vien dėl popiežiaus pasisakymo? Pasaulyje katalikų yra daug, ir visur. Daug jų priklausė “arijų rasei”. Manau, kad to nebūtų daręs. Su žydais — kitas reikalas. Hitleris turėjo jausti, kad daug tautų perdaug nesielojo dėl žydų persekiojimo ir žudymo. Tų tautų “nematyta” Hitleris ir išnaudojo. Jis puikiai žinojo, kad vien dėl žydų nestos karan nei Anglija, nei Amerika. Yra tekę nugirsti nuomonių, kad žydai buvo pasidarę labai įžūlūs, ir Hitleris gerai padarė juos “atstatydamas vieton”. Nenoriu tikėti, kad žmonės, reiškę panašias mintis, būtų džiaugęsi žydų masiniu žudymu. Manau, ir jie sutiktų, kad tai jau per daug. Tačiau sąmoningai ar nesąmoningai, ypač Rytų Europos tautoms, žydai buvo nusibodę ir įkyrėję. Hitleris tai nujautė...

“Kas geriau - ar lankstus principingumas, ar kietas? Ar jis turi būti kietas visur ir visada - už tiesą, ar tada, kai patogesnis laikas?”

bar gal negaliu pilnutiniai supracsti to meto aplinkybių. Rolf Hichhuth'as pasielgė netik niekšišškai, iškreipdamas Pijaus asmenybę, bet ir kaip blogas dramaturgas, savo popiežiui Pijui nesuteikdamas progos parodyti kovos, vykusių jo viduje, darant tą baisų

Čia, mano nuomone, iškyla didelė bažnyčių nesėkmė. Ir katalikų Bažnyčia, ir protestantai, ir rusų ortodoksai metų metais, dar prieš Hitlerio išgalėjimą, nepajėgė žmonėse nuslopinti amžiais įsibėgėjusio antisemitizmo. Visos trys Bažnyčios — pagrįstos Kristaus mokslu, Dievo - žydo mokslu. Artimo meilės mokslu... Net dabartiniame Vatikano Suvažiavime dar nebuvo pasisakyta prieš antisemitizmą.

Hitleriui atsirasti dirva buvo puri. Šalia ekonominių ir politinių sąlygų, antisemitizmas ruseno, jei ne pačiame paviršiuje, tai netoli jo.

Leiskite šioje vietoje paminėti keletą minčių iš "The Prison Meditations of Father Delp", kurią šiuo metu skaitau. Manau, kad jo mintys ypač svarios, nes jas rašė, laukdamas mirties bausmės už nusistatymus prieš Hitlerį. Tėvas Delp kritikuoja katalikų Bažnyčią Vokietijoje, kad ji per daug rūpinosi smulkmenomis — "nereikšmingomis apeigų detalėmis, organizacija, ekleziastinė biurokratija, įstatymų smulkiais paragrafais ir askezės psichologija..." Vietoje viso to, Tėvas Delp pasigenda Bažnyčios pastangų atstatyti žmogui "jo dvasinę sveikatą". Nuostabu yra, kad daug vokiečių krikščionių vykdė savo žiaurias SS pareigas nei kiek jomis nesistebėdami ir nesibiaurėdami. Net toks Eichmannas laikė save dievobaimingu žmogumi!

Kodėl prieš nacių laikotarpį Bažnyčia nepajėgė išugdyti krikščioniškų krikščionių? Gal ji buvo pasenusi savo formuluose, visai be kontakto su to laiko žmonėmis?

Žinau, be galo lengva yra kaltinti dabar, esant toli nuo persekiojimų ir mirties baimės. Jei Pijus XII būtų nutaręs stipriau protestuoti, gal ir manęs šiandien nebūtų gyvos? Juk tuo metu mes visi lietuviai buvome po Hitlerio ranka.

Vis dėlto — kodėl Vatikanas buvo vienas iš pirmųjų, savo konkordatu pripažinęs Hitlerio režimą? (Jei klystu, prašau mane pataisyti). Kodėl konkordatas nebuvo nutrauktas? Kodėl prieš tarptautinį komunizmą nestigo griežtų, smerkiančių žodžių? Peršasi spėliojimas, ar nebūtų tvirtiau pasielgęs Jonas XXIII panašioje situacijoje?

Čia ir kyla klausimas: kas geriau — ar lankstus princi-

pingumas, ar kietas? Ar jis turi būti kietas visur ir visada — už tiesą, ar tada, kai patogesnis laikas?

Kodėl Amerikos pietuose katalikų Bažnyčia laukė kol prasidės "sit-ins", kad pasmerktų segregaciją? Kodėl dar dabar yra "baltųjų" katalikiškų parapijų, kur negrams priklausyti negalima? Kodėl taip vadinamose "desegreguotose" bažnyčiose negrai gali eiti tik tada prie Šv. Komunijos, kai paskutinis baltasis yra Ją priėmęs? Gal kad nesutep-tų savo Eucharistijos ištroškusiomis lūpomis kunigo rankų, kuriomis jis paskui baltajam duos Šv. Komuniją?... Kodėl vyskupai buvo, o kai kurie dar yra tokie nedrąsūs savo vyskupijose?

Kodėl?... Kodėl?...

Ach, ta nelemta, klausimų pilna galva. Kodėl ji neduoda ramybės?

Reiškiu pagarbą.

Gintarė Ivaškienė

Kodėl Pijus XII kategoriškai nepasmerkė nacių už žydų žudymą? - Jis buvo įsitikinęs, kad žydams viešu protestu labiau pakenktų.

Miela Ponia,

Jūsų laiške yra ne vienas, bet keli opūs klausimai, į kuriuos Jūs norėtumėte gauti įtikinantį atsakymą. Pasi-stengsiu atsakyti į pirmąjį Jūsų klausimą, kurį nagrinėja, rodos, viso pasaulio spauda,

būtent, kodėl Pijus XII nepasmerkė aiškiai ir nedviprasmiškai žydų skerdynių.

Mano nuomone, Jūs pati radote teisingą atsakymą, sakydama, kad "Hitleris buvo manijakas - despotas ir, kaipo toks, nieko neklausė," bet ir

negerbė savo paties žodžio. Jis sulaužė visas tarptautines sutartis, kurias pats laisva valia buvo sudaręs. Hitleris respektavo tik brutalią jėgą ir norėjo savo valią diktuoti visam pasauliui.

Didžiausią vokiečių tautos ir net žmonijos priešą jis matė žydų tautoje. Savo knygoje, vardu „Mein Kampf“, Hitleris vadina žydus žmonijos parazitais, velnio personifikacija, kraugeriais, siekiančiais pasaulio valdžios per kapitalą, masonus, darbininkų unijas ir net per komunizmą, kurio autorius yra Karolis Marx, Vokietijos žydas. Kai skaitai vienuoliktą „Mein Kampf“ skyrių, matai, kokią gyvulišką neapykantą Hitleris turėjo žydų tautai ir tarsi jauti jo norą sutraiškyti tuos tariamus žmonijos parazitus.

Užėmęs Lenkiją ir Prancūziją, Hitleris tikėjo esąs nenugalimas ir pradėjo masiniu būdu naikinti tą tariamai didžiausią žmonijos priešą. Jis naikino ir lenkų tautą, norėdamas paruošti Vokietijai taip vadinamą „gyvenimo erdvę“ — „Lebensraum“.

Būdamas anais laikais Romoje ir išgirdęs, kaip vokiečiai elgiasi Lenkijoje, nuėjau pas tėv. Robertą Leiber, S. J., artimą Pijaus XII bendradarbį ir pradėjau išmetinėti, kodėl popiežius nesmerkia nacių darbo. Jis man atsakė, kad Pijus XII norėjęs tai padaryti per Lenkijos vyskopus, bet šie tam planui buvę priešingi, nes manė, jog nacių pasmerkimas sukels dar didesnę nacių šėlimą ir dar labiau pakenks lenkams bei žydams. Pagal tėv. Leiber, Pijus XII visų pirma paprašęs lenkų vyskupų parašyti bendrą ganytojišką laišką, smerkiantį nacių darbus, ir paskelbti jį visose Lenkijos bažnyčiose. Bet Lenkijos vyskupai atsiskę tai padaryti.

Tuokart Pijus XII pats parašęs arkivyskupui Sapiegai laišką ir paprašęs jo pasirūpinti, kad tas popiežiaus laiškas būtų perskaitytas Lenkijos bažnyčiose. Bet arkivyskupas Sapiega, bijodamas dar didesnių nacių represijų, to laiško nepaskelbęs ir pranešęs Šv. Tėvui kodėl negalįs išpildyti jo prašymo. Kaip šiandien atsimenu tėv. Leiber žodžius, pasakytus man ana proga: „Tėve, arkivyskupas Sapiega yra drąsus vyskupas, bet, jei jis mano, kad popiežiaus laiškas dar labiau pakenktų lenkams ir žydams, reikia juo — arkivyskupu — pasitikėti“.

1950 metais, atvykęs pirmą kartą į JAV, skaičiau Čikagos ateitininkams sendraugiams paskaitą apie Vatikaną Vyčių salėje ir esu jiems paminėjęs šį faktą. Tuokart nebuvo jokios kontroversijos apie Pijų XII ir nebuvo jokio reikalo jo ginti. Iškeldamas tą faktą, nenorėjau daryti jokių priekaištų Lenkijos vyskupsams, jog jie manė, kad nacių pasmerkimas būtų iššaukęs dar didesnę Hitlerio kerštą. Negaliu taip pat tvirtinti, kad Lenkijos vyskupų nuomonė būtų nulėmusi Pijaus XII laikyseną. Tačiau, pasiskaitęs šiomis dienomis Rolf Hochhuth sukeltą kontroversiją, galiu bet kur paliudyti, kad mano žiniomis, gautomis iš tėv. Leiber, Pijus XII buvo įsitikinęs, jog nacių darbų pasmerkimas būtų atnešęs dar didesnę nelaimę.

Kad Pijus XII buvo tos nuomonės, liudija ir kiti šaltiniai. Šių metų balandžio 3 d. JAV laikraštis, vardu „The Commonweal“, taip rašo apie Vatikano laikyseną žydų atžvilgiu: „1942 m. rugs. 26 d. Taylor (asmeninis prezidento Rooseveltto atstovas prie Šv. Sosto — B. K.) įteikė kardinolui Maglione memorandumą

apie žydų žudymą su prašymu patikrinti tuos faktus. Spalio 6 d. Harold Tittmann, Taylor padėjėjas, parašė valstybės sekretoriui Hull: „Atrodo, kad Šv. Sostas dar vis yra įsitikinęs, jog, popiežiui tiesiog pasmerkus žiaurius nacių darbus, bent kiek tai liečia Lenkiją, būtų išžudyta dar daugiau žmonių“. Į rugsėjo 26 d. parašytą memorandumą Taylor gavo raštu atsakymą spalio 10 d. Jame konstatuota, kad iki to laiko nebuvo įmanoma patikrinti memorandume pateiktų kaltinimų tikslumo. Tačiau toliau pareiškiama, kad „yra gerai žinoma, jog Šv. Sostas naudoja kiekvieną galimybę sumažinti nearijų kančias“. Tada Taylor parašė Hull'ui: „Maždaug nuvokiu, kad (Vatikane) manoma, jog yra mažai vilties sustabdyti barbariškus nacių darbus bet koku kitu būdu, kaip tik fizine jėga iš lauko“.

Kad Pijus XII buvo įsitikinęs, jog nacių pasmerkimas būtų sukėlęs dar didesnę žydų persekiojimą, apie tai liudija ir buvęs Milano arkivyskupas Montini, dabartinis popiežius Povilas VI. Savo laiške, rašytame „Tablet“ laikraščiui, 1963 m. birželio 21 d., jis pats kategoriškai tvirtina, kad nacių pasmerkimas ne tik kad nebūtų nieko žydams padėjęs, bet, atvirkščiai, būtų jiems pakenkęs (žr. „The Commonweal“, Feb. 28, 1964, 652 p.). Pagal jį, R. Hochhuth nesupranta psichologinės, politinės ir istorinės padėties, kurioje vystėsi žydų drama.

Arkivyskupas Montini tą patį dalyką svarsto ir iš kitos pusės. Jei Pijus XII būtų pasmerkęs nacių žiaurumus ir tuo būtų iššaukęs dar didesnę nacių siautėjimą, tuokart tas pats R. Hochhuth būtų galėjęs apkaltinti popiežių politiniu

ekshibicionizmu ir psichologiška trumparegyste. Trumpai, kaip Pijus XII bebūtų pasielgęs, vistiek jį būtų galima kuo nors apkaltinti.

R. Hochhuth nuomone, Pijus XII nutylėjęs nacių žiaurumus dėl trijų priežasčių: pirma, kad norėjęs pasipelnėti iš karo; antra, kad naciai kovojo prieš bedievišką komunizmą, ir trečia, kad popiežius, išlaikęs neutralumą, galėtų tarpininkauti tarp kariaujančių partijų.

Norint apkaltinti bet kokių žmonių koku nors nusikaltimu, reikia pateikti rimtų ir nesugriaunamų įrodymų. Popiežiaus Pijaus XII atžvilgiu reikia įrodyti, kada, kiek ir kokių būdu jis pasipelnė iš karo arba bent koku būdu jis norėjo pasipelnėti. Rašytojo fantazija nėra popiežiaus kaltės įrodymas. Jei R. Hochhuth yra garbingas ir tiesą mylįs žmogus, tegul jis pateikia popiežių inkriminuojančius dokumentus. Kol R. Hochhuth nepateiks jokių popiežiaus kaltės įrodymų, jis pats bus kaltas nekalto žmogaus šmeižimu. Taip pat nėra jokių įrodymų, kad popiežius būtų pritaręs ar norėjęs Rusijos invazijos. Ir šis R. Hochhuth tvirtinimas remiasi tik jo paties fantazija. O jei popiežius norėjo tarpininkauti tarp kovojančių partijų, kad būtų sustabdytas arba bent susiaurintas beprasmis konfliktas, už tai mes jį turime pagirti. Savo laiku tėv. R. Leiber man yra sakęs, kad Pijus XII tiesioginiu ir netiesioginiu būdu net 11 kartų yra kreipęsis į Italijos vyriausybę, prašydamas, kad ji neišiveltų į karą. Bet Mussolini nepaklausė Pijaus XII prašymo, ir pats buvo palaidotas po karo griuvėsiais.

R. Hochhuth tvirtina, kad popiežius, pasmerkdamas Hit-

lerio darbus, būtų išgelbėjęs daug gyvybių. Bet aš nei kiek neabejoju, kad Hitleris geriausiu atveju taip būtų ignoravęs popiežiaus balsą, kaip jis ignoravo krikščionišką dorovę. Kai Hitleris pasiruošė Lenkijos karui, jis nervinosi, kad paskutinę minutę neišterptų popiežius ar Amerikos prezidentas, pasisiūlydami tarpininkauti. Ta proga popiežių ir Amerikos prezidentą jis išvadino "Schweinehund". Tas žodis pasako, ką Hitleriui reiškė popiežiaus autoritetas, (žr. Edmund A. Walsh, S. J., "Total Power", 106 psl.). 1938 m. Hitleris buvo paruošęs planą nužudyti savo ambasadorių Pragoje, priskirti tą kriminalą Čekoslovakijos valdžiai ir tokiu būdu sudaryti pretekstą Čekoslovakijos užėmimui (žr. ten pat, 104 psl.). To plano Hitleriui neteko vykdyti, nes, užėmęs Sudėtus, jis rado kitą pretekstą Čekoslovakijos užgrobimui. 1939 m. Hitleris įsakė apvilkti keliolika ar keliasdešimt vokiečių kareivių Lenkijos kareivių uniformomis, juos nužudyti, jų kūnus išbarstyti Lenkijos Vokietijos parūbežyje ir tokiu būdu įrodyti Lenkijos agresyvumą. Tas planas buvo įvykdytas. Kai Niurenbergo teisme generolas Keitelis buvo paklaustas, kodėl jis taip pasielgė, jis atsakė vykdamas Hitlerio įsakymą (t. p. 106 psl.). Tačiau kai kurie artimi Hitlerio bendradarbiai suabejojo, ar Hitlerio paruošta propaganda prieš Lenkijos agresyvumą atrodys įtikinanti. Tuokart Hitleris abejojančiams šitaip atsakė: "Nesvarbu, ar mūsų pateiktos priežastys skambės įtikinančiai, ar neįtikinančiai. Galų gale, kas klaus pergaletoją, ar jis sakė tiesą? Mes turime pradėti brutaliai. Stipresnysis visuomet yra teisus" (ten pat, 107 psl.). Štai koks žmogus buvo Hitle-

ris, vaizduojamas ne kokio nors rašytojo fantazijos, bet vokiečių dokumentų, rastų sąjungininkų karui pasibaigus. Ir šitoks žmogus, R. Hochhuth nuomone, būtų pabūgęs popiežiaus žodžio!

Kai Hitleris teriojo Europą, R. Hochhuth tebuvo vaikas. Neatrodo, kad suaugęs jis būtų nuodugnai studijavęs dokumentus, liečiančius anuos laikus. Ne iš kokių nors dokumentų, bet iš savo fantazijos jis sukūrė ir Pijaus XII vaizdą. Toji Hochhuth kūryba man kažkaip primena Hitlerio ir Goebbels kūrybą, su kuria turėjau progos susipažinti Vokietijoje, Austrijoje ir Italijoje nuo 1929 iki 1944 metų. Jei kas nors norėtų plačiau pasiskaityti apie nacių ideologiją ir jų darbus, patarčiau perskaityti bent šiuos veikalus: Adolf Hitler "Mein Kampf", Alfred Rosenberg "Mythus des XX Jahrhunderts", G. M. Gilbert "Nuernberg Diary" (artimųjų Hitlerio bendradarbių teismas Nuembergo mieste 1945 m.), Edmund A. Walsh, S. J. "Total Power", Heinz Guderian "Panzer Leader" (daug geros medžiagos apie paskutiniuosius karo metus ir Hitlerio asmenį).

Remdamasis tuo, ką pats mačiau, ką girdėjau ir ką skaičiau, aš pilnai pritariu Jūsų nuomonei, būtent, kad "Hitleris buvo despotas ir kai po toks nieko neklausė, į nieką neatsižvelgė". Rišdamas tautines ir tarptautines problemas, jis rėmėsi ne tiesa ir ne teisingumu, bet ginklu, grasinimais ir spauda.

Kad Pijus XII, smerkdamas nacių darbus, būtų pakenkęs žydams, apie tai liudija ne tik Vokietijos ambasadorius prie Šv. Sosto, bet ir patys žydai (žr. The Commonweal, Feb. 28, 1964, 660-662 psl.). Todėl,

negalėdamas padėti žydams savo autoritetu, Pijus XII padėjo jiems kitokiu būdu: šelpdamas juos pinigais, slėpdamas juos Vatikane, įvairių kraštų vienuolynuose ir klebonijose bei padėdamas jiems pabėgti iš nacių okupuotų kraštų. Už tą dosnią ir vieninteliai galima pagalbą kelios žydų delegacijos pareiškė po-

piežiui savo dėkingumą. Būdinga yra ir tai, kad vyriausias Romos rabinas, priimdamas katalikų tikėjimą, rodos, 1944 ar 1945 metais, (taigi tada, kada nebebuvo jokios nacių baimės), norėjo būti pakrikštytas Eugenijaus — t. y. Pijaus XII krikšto — vardu.

Br. Krištanavičius, S. J.

“Hochhutho iškeltas klausimas suteikia progą apmąstyti visos Bažnyčios atsakomybę socialinio blogio akivaizdoje. Praeityje buvo klaidų ir kalčių. Ką su dabartimi darysime?”

Tėv. B. Krištanavičiui esame dėkingi už asmenišką patirtimi bei istoriniais daviniais paremtą paaiškinimą, kodėl popiežius kategoriškai nepasmerkė nacių už žydų žudymą. Tačiau tai atsako tik į dalį p. G. Ivaškienės klausimo, kurio apimtis yra platesnė ir susikrystalizuoja žodžiuose: “Kas geriau — ar lankstus principumas, ar kietas? Ar jis turi būti kietas visur ir visada — už tiesą, ar tada, kai patogesnis laikas?”

Hochhutho iškeltus klausimus galima svarstyti trejopai:

1) vien apie jo vaidinime netiesa paremtus kaltinimus; 2) apie Pijaus XII tikruosius asmeniškų motyvus bei sprendimo išmintingumą ir 3) apie visos Bažnyčios — vadovaujančiųjų ir vadovaujamųjų — karo, žiaurumų bei kitų blogybių toleravimą ar stoką geros įtakos jiems pakeisti.

Pirmajam svarstymui atsakymas yra paprasčiausias ir paviršutiniškiausias: kadangi Hochhutho Pijus XII yra išgalvotas ir iškreiptas, kaltinamas turi būti ne Pijus XII, bet Hochhuthas.

Antrajam svarstymui atsakymas nėra kiekvienam jau toks aiškus, nes reikia pažinti faktus bei ano meto painias politines, socialines ir psichologines sąlygas. Pijų XII pažinusiųjų liudijimu, jis ne nevertais motyvais vadovaudamasis, bet patirtimi įsitikinęs, nusprendė, kad griežtas protestas daugiau išutintų Hitlerį ir tuo pačiu labiau pakenktų žydams. Ne baimė ar “minkštumas”, bet išmintis ir meilė skatino jį nuo žalingo protesto susilaikyti. Jei popiežius būtų griežtai protestavęs ir būtų dar daugiau žydų išžudyta, vargiai tai būtų galima laikyti kietu principinguumu; greičiau — neišmintingu kietasprandiškumu.

Dauguma pasitenkina šiais dviem svarstymais. Trumpuose “Gyvenimui tekant” komentaruose ir mes svarstėme juos toje plotmėje. Tačiau Hochhutho iškeltas klausimas suteikia progą apmąstyti visos Bažnyčios institucijos atsakomybę socialinio blogio akivaizdoje. Čia tenka kalbėti jau ne vien apie popiežių ar Bažnyčios vadovaujamus as-

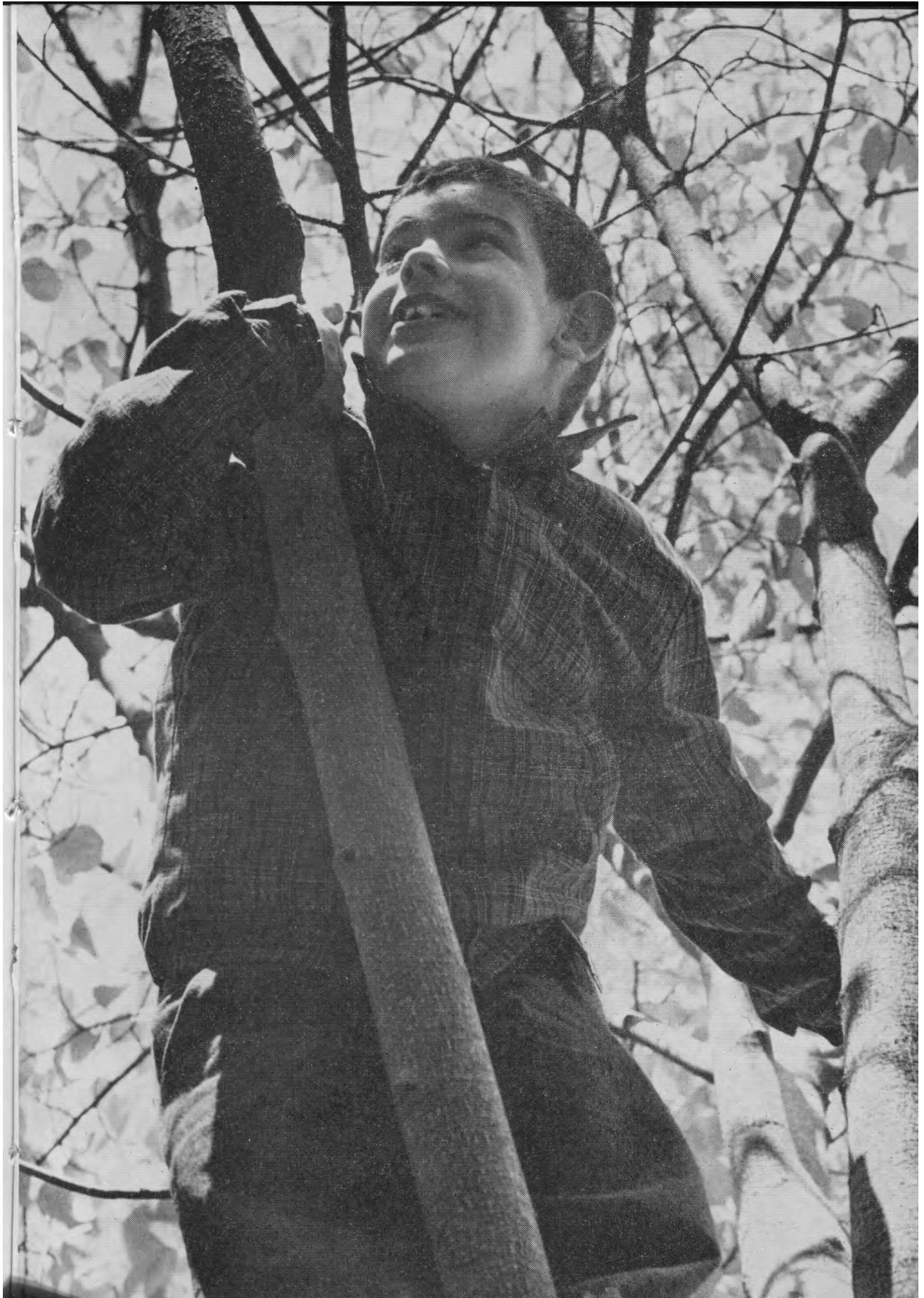
menis, bet ir apie visus katalikus. Juk istorija būtų tikrai kitaip pakrypusi, jei Vokietijos, Italijos, Prancūzijos ir kitų kraštų katalikai būtų vieningesni ir veiklesni anų dienų problemas spręsti pagal krikščioniškus principus. Ir popiežius būtų galėjęs kategoriškai pasipriešinti naciams, jei būtų jautęs galingą katalikų užnugarį. Pagaliau būtų buvę galima iš viso išvengti karo, nacių režimo ar antisemitizmo dvasios.

Visa tai svarstant, tenka pripažinti katalikuos kaltą apsnūdimą socialinių blogybių akivaizdoje. Teisinga tad išvada, kad reikia uolumo, kietesnio principingumo. Ne visur tinka galvotrūkčiais pulti be išmintingo pramatymo. Kai kur reikia laukti patogesnio laiko tam tikrai veiklai, bet laukimas visiškai neveikiant neretai baigiasi katastrofa. Šiuo metu mums reikia daugiau krikščioniškais principais paremto uolumo, negu atsargumo.

Toks yra mano trumpas atsakymas p. G. Ivaškienei. Tikiuosi, kad jos suminėti praeities epizodai buvo pavyzdžiai šiam pagrindiniui klausimui iškelti. Tad jų gvildinti dėl laiko stokos Čia nesiimu (jei kas pageidautų atskirų paaiškinimų, prašau parašyti; tėv.

B. Krištanavičius sutiko pastudijavęs atsakyti; ta pačia proga rekomenduoju “The Deputy” klausimo platesnį apsisvarstymą “The Commonweal” žurnale (1964, vas. 22), iš kurio, atrodo, p. G. Ivaškienė savo klausimui sėmėsi daugiausiai įkvėpimo). Laikas yra svarbesnis dabarty veikti, negu praeitį tyrinėti. Užtenka, kad praeityje pastebėjome klaidų ir kalčių. Tai rodo mūsų atsakomybę dabarčiai. Ką su dabartimi darysime?

Kęstutis Trimakas, S. J.

VAIZDAI IŠ ŠIOMETINĖS "LAIŠKŲ LIETUVIAMS" TRADICINĖS ŠVENTĖS KOVO 15 DIENĄ ČIKAGOJE.

Viršuj kairėj: solistė Lilija Šukytė, viešnia iš Toronto, Kanados, pirma, kartą Jungt. Amerikos Valstybėse išpildžiusi pilną dainų ir arijų koncertą.

Viršuj vidury: pian. Manigirdas Motekaitis, a-kompanavęs solistei ir pianinu paskambinės dvi sonatas.

Viršuj dešinė: "L. L." konkurso premijos įteikimas (iš kairės į dešinę): jury komisijos sekr. N. Užubalienė, laureatas Pranas Razminas, re-

daktorius tėv. K. Trimakas, S. J., ir komisijos pirm. dr. St. Budrys, įteikias dr. L. Kriaučeliūno skiriamą premiją.

Apačioje: entuziastišku plojimu čikagiškė publika palydi viešnios solistės dainavimą.

Nuotraukos A. Gulbinsko

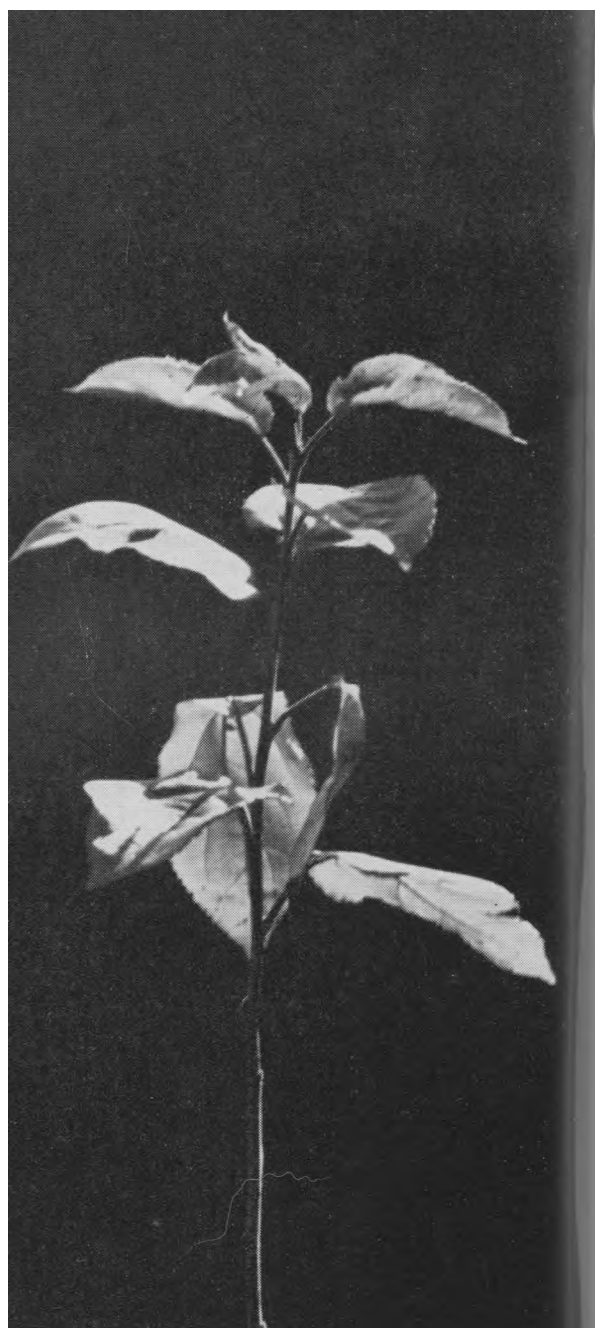
NUBUDIMAS

*Kiekvieną rytą mano nubudimas
Gražus kaip pasaka ir aš nebegaliu
Žinot, iš kur dangus šviesos tiek imas,
Iš kur tiek saulė aukso spindulių.*

*Šiąnakt sapne kažką regėjau mielo ...
Dabar diena gražiai kaip sapnas išsiskleis
Ir mano ilgą, rūščių metų gėlę
Apkės džiaugsmingos saulės spinduliais.*

*Visi pasaulį nori būti mylimi,
Visi praeina žemę, alkdami šviesos,
Ir perdegę troškimų ugnimi,
Ir nenumaldę sielos alkanos.*

Vytautas Mačernis

Moteris paaukojo savo kančią už vyrą —
Vyras jo dienoraščiu nuskaidrino pasaulį.

SIELA, KURI KYLA, KELIA PASAULĮ

ALFONSAS GRAU SLYS

E. LESEUR 50 METŲ
MIRIMO SUKAKTIES
PROGA

Paryžiaus Montmartre kapinėse randame kapą Elisabeth Leseur, 47 metų amžiaus paryžietės, mirusios 1914 m. gegužės 3 d. Sekant jos pačios posakiu, kuriuo ši straipsnį įvardiname, ji kaip tik ir buvo toji siela, kuri vis aukščiau dvasiniai kildama, šventėdama, veikė į savo aplinką, ją kilnindama. Jai mirus, jos religinių raštų dėka, jos asmenybė dar plačiau pradėjo veikti pasaulį. Tada prasidėjo tos aukštos kultūros pasaulietės tikrasis apaštalavimas.

GYVENIMAS

Elzbieta gimė (1866 m. spalio 6 d.) ir augo Paryžiuje. Jos tėvas advokatas A. Arrighi pasižymėjo ypatingu širdies gerumu. Iš savo motinos ji gavo labai gerą religinį auklėjimą. Arrighi šeimoje augo vienas sūnus ir keturios dukterys, kurių Elzbieta buvo pirmoji. Einant jai 23 metus, netikėtai miršta jos tėvas. Sulaukusi 23 metus, ji išteka už žurnalisto, visuomeninko Felikso Leseur. Tasai, skaitydamas ateistinę literatūrą ir bestudijuodamas universitete, nustojo tikėjimo. Be to, susidaręs gana gausią priešreliginių knygų biblioteką ir rašydamas į antiklerikalius laikraščius, persisunkęs kovojimo nuotaika prieš religiją, jis per visą jų moterystės gyvenimo laikotarpį persekiojo žmonos religinius įsitikinimus.

Prie šio moralinio skausmo, kuris ją lydėjo visą gyvenimą,

prisijungia jos dviejų mylimų seserų mirtis. Dar prieš vedybą miršta jos jauniausioji sesuo Marija, dėl kurios Elzbieta visą gyvenimą kenčia. 1905 m. miršta jai ypatingai savo dvasia ir nuotaikomis gimininga antroji sesuo Julija. Dėl jos sunkios ligos ir mirties artėjimo Elzbieta širdis drebojo. “Sunkiausia kančia — tai kančia tų, kuriuos mylime; Ir aš iš tos taurės geriu”, taip rašė ji tuo laiku vienam laiške. Mirusią Juliją ir jos kančias E. Leseur aprašė knygoje “Une ame” (Siela).

Netrukus po vedybų, sunki ir skaudi vidurių liga, virtusi chroniška, pradeda ją kankinti ir tveria visą gyvenimą. Paskutinius 7-8 gyvenimo metus ji sunkiai kenčia dėl chroniškos kepenų uždegimo ligos. Ji susirašinėja su viena vienuole kančios klausimais. Po jos mirties tie laišukai išleisti knyga, pavadinta “Lettres sur la Souffrances” (Laiškai apie kančią).

1911 m. jai padaroma išorinio skaudulio operacija ir netrukus po to dešinėje rankoje atsiranda skausmingas kraujo indų uždegimas. Truputį sveikatai pagerėjus, 1912 m. ji keliauja Liurdan padėkoti Dievui už pagerėjimą. Po tos kelionės ji savo draugei vienuolei pasisakė, ką jau ir vyrui buvo sakiusi, kad ji greit mirs ir kad jos vyras atsivers ir įstos vienuolynan. 1913 m. jos sveikatos stovis labai pablogėjo. Paskutinius gyvenimo metus beveik ištisai

Eidami, sekime idėjas, žodžius ir troškimus, nesizvalgydami, kas juos surinks. Tiek daug yra žmonių, kurie ilgisi idealo!

Nesuinteresuotas grožio ieškojimas, aistringas susirūpinimas teisybe, meilė tiesai — tai keliai į Dievą. E. L e s e u r

išgulėjusi lovoje ir nepaprastai sunkias kančias kentėdama, 1914 m. gegužės 3 d. ji miršta nuo vėžio.

DVASINĖ KULTŪRA

E. Leseur buvo aukštos kultūros asmenybė. Tai liudija ir tasai intelektualinis pažinimo alkis, kuris ją vertė svetimas kalbas mokytis. Turėdama 26 m. amžiaus, ji pradeda gilinti savo lotynų kalbos mokėjimą ir po pusterčių metų ji jau skaito lotynų klasikų. Žavėdamasi rusų klasikais, kuriuos skaitydavo prancūzų vertime, ji pasiryžta išmokyti rusų kalbą, kad galėtų skaityti juos originale. Dviejų metų bėgyje ji išmoksta tą kalbą žodžiu ir raštu. Pusėtinai gerai ji mokėjo angliškai ir itališkai.

Jos kultūrinę akiratį labai praplėtė kelionės po pasaulį. Jos labai įdomūs kelionių užrašai, regis, dar iki šiol nėra pasirodę spaudoje. Ji su vyru aplanko beveik visus Europos kraštus, net Graikiją, Turkiją ir Rusiją. Pakeliauja ir po Afriką.

Mylėdama įvairiopa meną, ji sekė muziką, dailę, literatūrą, teatrą. Ji lankė didžiulius Paryžiaus teatrus, klasišnius vaidinimus ir operas. Būdama Vokietijos Bayreuthe, ji net tris sykius išklausė Wagnerio „Parsifalį“. Muzikos klausimais tiek nusimanė, kad galėjo ištisas valandas kalbėti su muzikais ir kompozitoriais. Jos dvasios kultūrą liudija ir daugelis jos išlikusių laiškų.

Tarp kitko, ypatingai gilus ir dvasingas buvo jos ilgas susirašinėjimas su dailininku Duvent, kuris 1900 m. yra nutapęs jos paveikslą.

RELIGINGUMAS

Gavusi labai gerą religinę išauklėjimą, E. Leseur jau ankstyvoje jaunystėje pradeda mąstyti religinėmis temomis.

Nors moterystės pradžioje jos netikintis vyras ir buvo žadėjęs gerbti jos religinius įsitikinimus, tačiau vėliau, to pažado nesilaikydamas, pradėjo kurstyti joje religines abejones. Jo planingo veikimo, o taip pat pasaulietiško, gausiai pramogomis užpildyto Paryžiaus gyvenimo paveikta, ji pamažu pradėjo atvėsti religiniam gyvenimui.

Tačiau įvyksta tai, ko vyras negalėjo numatyti. Kai 1898 m. jis įbruko jai į rankas Renano „Jėzaus Gyvenimą“ (kuris ne vienam buvo užgesinęs tikėjimą į Jėzaus dieviškumą), ji po gražiaus to rašytojo žodžiais pajunta turinio lėkštumą, pradeda pati studijuoti Evangelijas, ir nuo to prasideda jos grįžimas į Dievą. Nuo 1899 m. rugsėjo 11 d. jos dienoraštis jau rodo dvasinę permainą.

Jos pirmasis rūpestis tapo ryžtu gilinti krikščionybės pažinimą. Ji ypač pradeda studijuoti Naująjį Testamentą, studijuoja Bažnyčios Tėvus, Šv. Tomą Akvinietį, mistikus ir

kitus didžiulius religinius rašytojus.

Jos religingumas buvo gilus ir todėl ji rašė: „Religijos srityje galioja tik tas, kas kyla iš širdies gelmių“. Jos religinio gyvenimo pastatas rėmėsi kerstiniais stulpais, tai dieviškomis tikėjimo, vilties, meilės dorybėmis ir nuolankumu. Savo dvasios gyvenimą ji maitino ypač kasdienio mąstymo malda. Jos vyras pastebėjo, kad ji reguliariai kasdien nuo vienos valandos iki pusantros užsidarydavo kambary mąstyti. Dvasiniam skaitymui ir religinio gyvenimo studijoms ji dar atskirai paaukodavo laiką.

Jos laikysena bažnyčioje, religinių pratybų metu, buvo pilna nuostabaus susitelkimo, dvasingumo, kad net kai kurie nesijausdavo verti būti tuo metu arti jos. Anot dvasiškių, kurie jai komuniją duodavo, Dievas spindėjo iš jos juntamai. O tačiau, jos dievotumas buvo taip paprastas, per daug iš kitų neišsiskiriantis, kad iš pirmo pažvelgimo negalima buvo jo pastebėti.

DORYBIŲ KELIAIS

Jos visas gyvenimas — tai gilaus tikėjimo vaisius. Neveltui jos dienoraštyje randame: „Tikėjimas — tai mano visas gyvenimas“.

Iš jos gyvo tikėjimo pasireiškiančio gilia malda, kilo jos meilė žmogui. Joje nebuvo jokio neigiamo nusiteikimo jokiam žmogui. Neapykanta

*Tasai karštas teisybės ilgesys, toji mūmyse esanti gėrio liepsna, ta gili meilė visoms žmonijos kančioms ir dejonėms — **visa** tai yra ne kas kita, kaip nesąmoningas veržimasis į tą Meilę, į tą begalinę Teisybę, į tą Aukščiausiąjį Gėrį, kuris yra Dievas.*
E. L e s e u r

ar net antipatija jai buvo sveimi jausmai.

Toji meilė apimdama visą žmogų, taigi ir jo sielą negalėjo nevirsti apaštalavimu. Visą išmąstyta maldoje dvasinį maistą ji pateikdavo artimui, jo dvasią maitindama. Ji žinojo ir mėgo kitiems kartoti vyskupo Bossueto žodžius: “Vargas nevaisingam pažinimui, kuris nevirsta meile”.

Jos apaštalavimas pirmiausiai reiškėsi žavingu simpatingumu, kurio patirdavo visi, kurie su ja susitikdavo. Susitikę su tokia asmenybe žmonės jos visokeriopai įtakai noriai atsiverdavo. Ji mylėjo sielas, kurios, anot jos, yra vertos visų mūsų skausmų, pastangų ir aukų, ir todėl ji nieko nesigailėjo joms laimėti. Į apaštalavimą — tą, kaip ji sakė, ugdymą gėrio kiekio pasaulyje — ji žiūrėjo kaip į absoliutinę kiekvieno krikščionio pareigą.

Jos dorovinės asmenybės ugdymą lydėjo jos nuolatinė kova su savo prigimties silpnybėmis, tasai marinimas savyje to viso, kas grėsia dvasios gyvybei ir jos sveikatai. Bet toji visa kova, tie nuolatiniai kasdieniai nusigalėjimai, atrodo, jai nieko nekainavo, nes žmonės tematė jos šypsni, kuris visa dengė.

Visi pastebėdavo ir jos kalbų išmintingumą, atsargumą, taktiškumą ir eleganciją, o drauge savojo “aš” slėpimą kuklaus paprastumo šešėlyje. Jos kalbėjimo būdas — tai vi-

sada giedraus ūpo išraiška, kuri jaudinimosi ir susinervinimo momentais mokėjo susivaldyti ir kalbamus žodžius šypsniu rūbais apvilkti. Jos tylių žodžių, dvasinio autoriteto lydimų, visi noriai klausydavosi.

Jos gyvenimą ir jos dienų darbą lydėjo tvarka ir tvarkingumas. Ji viską laiku darydavo ir viską rūpestingai ir tobulai atlikdavo. Ji tvarką mylėjo, nes, anot jos, “tvarka padvigubina laiką”, t. y. per tą patį laiką, tvarkingai darydami, dvigubai daugiau padarome.

E. Leseur daug gyvenime kentėjo. Ji giliai suprato ir savo raštais kitiems atskleidė priimto ir Dievui paaukoto skausmo vertę. Jos sąmonę nuolat lydėjo mintis, kad aukščiausias ir vaisingiausias Kristaus darbas kaip tik ir buvo Jo kančia. Todėl krikščionis negali kančios niekinti ir jos nekęsti. Ji iškelia tą mintį, kad “kančia yra taip pat sakramentas”, t. y. tas ženklas, per kurį mums Dievas siunčia savo malonę. Jos skausmus lydintis šypsnyis buvo geriausias įrodymas, kad ji kančią priima. Anot vėlyvesnio jos vyro pasisakymo, savo kančias ji aukojo už jo atsivertimą.

POMIRTINĖ ĮTAKA

Po jos mirties atsivertęs vyras įstojo dominikonų vienuolyną, tapo kunigu ir, savo viršininkų raginamas, išleido

savo paties parašytą jos gyvenimo aprašymą bei jos svarbiausius raštus. Tada pasaulis plačiau ją pažino ir nuo tada prasidėjo jos pomirtinis apaštalavimas.

Skaitytojai labiausiai susižavėjo jos dienoraščiu, kuriame apsieiškia jos visa siela, jos dvasinio gyvenimo pagrindai, jos apaštališkos sielos liepsna, jos nuostabūs ir subtilūs apaštalavimo būdai. Tas dienoraštis, rašytas su pertraukom iš viso apie 10 m., nebuvo skirtas viešumai. Tai buvo sau pačiai rašoma dvasinio gyvenimo ataskaita. Prieš mirtį ji ruošėsi to dienoraščio rankraštį sudeginti, bet, sesers sulaikyta ir perkalbėta, ji rankraštį paliko, pranašiskai pastebėdama, kad po jos mirties vyras jį paskaitys ir jam daug kas paaiškės. Jos žodžiai išsipildė: to dienoraščio skaitymas nulėmė vyro atsivertimą.

Tasai dienoraštis, jos vyro išleistas šimtais tūkstančių egzempliorių, pasklido po Prancūziją, o, išverstas į daugelį pasaulio kalbų, paplito po pasaulį. Kaip, būdama gyva, ji buvo daugelio sielų dvasios vadovė, taip per savo dienoraštį ji pasidarė daugybės žmonių dvasios motina.

Tūkstančiai padėkos laiškų, kuriuos jos vyras yra gavęs, liudija tą palaimintą įtaką, kurią jos dvasia skleidžia. Jos žodžiai išsipildė jos pačios atžvilgiu: “Kiekviena siela, kuri kyla, kelia pasaulį”.

MĄSTYTI, MYLĖTI, APAŠTALAUTI

DVASINĖS ENERGIJOS ŠALTINIAI

Nesikeičiąs giedrumas, tikras nuolankumas, gili meilė — tai trys kiekvieno tvirto ir gilaus vidinio gyvenimo pagrindai.

Kiekviena mūsų gyvenimo diena turi mus labiau artinti prie Gėrio ir Aukščiausio s Išminties — Dievo.

Jausti šalia savęs Dievą, mąstyti, melstis, prie kiekvienos gilios minties susitelkti, ja persisunkti — tai yra vidinis gyvenimas. Šitas gyvenimas yra aukščiausias džiaugsmas.

Kreiptis į mano sielos gelmėse esantį Kristų, kad jis man padėtų gyventi pilnu sielos gyvenimu ir atnaujintų mane taip giliai, kad kiti būtų to paveikti.

Prašyti Dievą, kad Jis augtų mano sieloje ir ją keistų, ir kad aš pati mažėčiau per nuolankumą, atgailą, tylėjimą...

Malda yra aukštesnis veiklos laipsnis. Labiau remtis malda, kaip veikla; labiau Dievu, negu savim; daugiau kančios visagalybe, kaip žmogiška energija bei asmeniškoms pastangoms.

Kas liečia Dievą — kentėti ir aukotis.

Kas liečia artimą — atsiduoti ir eikvotis.

Kas liečia mane — apie save tylėti ir pamiršti.

Tylėjimas yra tikras nuolankumo sargas.

Pirma — malda ir apmąstymas; po to — veikimas... Malda yra galingesnė už veikimą.

Susijungimas su Jėzumi Kristumi, kurį pasieksime. Juo džiaugdamiesi ir Jį matydami danguje, jau čia yra galimas per kančią...

Mažos pareigos, mažos pastangos yra geriausios, nes jų niekas nemato, išskyrus Tą, kurio akyse niekas nėra mažas.

Tylėjimas neretai yra jėgos išraiška; šypsnyš — taip pat.

Mąstyti — gražu; melstis — geriau; mylėti — tai viskas.

MEILĖ ŽMOGUI

Aš noriu ypatinga meile mylėti tuos, kurių kilmė, tikėjimas ar idėjos juos toлина nuo manęs; man reikia ypač juos suprasti; jiems gi reikia, kad jiems bent kiek duočiau to, ką Dievas man davė.

Atsigręžkime su švelnumu į kiekvieną, nežiūrėdami to, kiek jis vargingas ar nedoras, ir pasidarykime "visa visiems". Mažiau galvokime! apie žmoniją, o daugiau apie žmones; ...kiekvienam jų reikia šviesos ir jėgos...

Išplėskime savo širdis, kad į ją galėtų tilpti kiekvienas žmogus.

Privalau pasidaryti viskas visiems; rūpintis tik kitų vargais, neliūdinti ir nevarginti mane supančiųjų savaisiais skausmais; neatskleisti kitiems savo kančios, o vien tik jos pašventinantį veikimą mano sielai.

Lūpų šypsniu ir maloniu žodžiu paslėpti griežtumą sau.

Pasidaryti viskas visiems ir pamiršti save dėl visų.

Tau, Viešpatie, noriu palikti širdies ašaras, kitiems gi teikti tik akių šypsni...

Neniekinkime nieko: nei žmonių, nes ir nedoriausi jų talpina savyje dievišką kibirkštį, kuri visada gali suspindėti; nei idėjų, nes kiekvienoje jų yra tiesos dalelė, kurią reikia mokėti surasti; nei kitų žmonių pasielgimų, nes dažnai mes nežinome jų pagrindų, o visada — tų pasielgimų apvaizdingų ir tolimų pasekmių.

Ne viską priimti, bet viską suprasti; ne viską pateisinti, bet viską atleisti; ne viską pasisavinti, bet visame ieškoti tiesos trupinio, kuris ten glūdi paslėptas.

Mokėti atleisti yra ypatinga krikščionio žymė. Tasai atleidimas neturi būti neveiklus, bet turi virsti gyvu meilės veiksmu.

Mes nežinome viso gero, kurį darome, kai gera darome.

ESAME ATSAKINGI UŽ KITUS

Budėkime, nes niekas nėra taip švelnu ir šventa, kaip žmogaus siela; nei nėra nieko, ką galima būtų greičiau ižieisti, kaip ją. Lai kiekvienas mūsų žodis ir veiksmas talpina savyje tą gyvybės pradą, kuris, prasiškerbdamas į žmogaus širdį, jam teikia šviesos ir jėgos bei atskleidžia Dievą.

Kaip skaudu jausti, kad visa tai, ką mylime, kuo gyvename, yra nepriimama ar prietarais ir neapykanta puolama; arba patirti, kaip pačiais didžiaisiais gyvenimo ir sielos klausimais visai nesidomima.

Esame kalti dėl to viso gėrio, kurio nedarome.

Kiek maža žmonių supranta vertę ir prasmę žodžio "gyventi"! Gyventi — tai mokėti mylėti, mąstyti, kentėti; tai pasiaukoti ir iš visų džiaugsmų, troškimų, malonumų ir skausmų sukurti švelnią poemą, kurios čiurlenimas pasieks kitus ir, gal būt, pažadins juos iš miego ir to moralinio sustingimo, kuriame tiek vargšių būtybių gyvena.

Įtaka, kurią turi būtybė, yra kažkas švelnaus, prasiškerbiančio, neapskaičiuojamo. Kokiu galingu pamokslu gali kirsti paprastas sąlytis su siela! Vienų viena siela, vien tik save spinduliuodama, gali pakeisti visą dorovinę aplinkos nuotaiką... Net trumpo susitikimo metu mes galime pražydynti sielą...

Nežiūrint nieko, visada reikia būti atladžiu. Mūsų kitiems priskiriamose kaltėse visada yra truputis mūsų kaltės. Todėl uogavimas, kuriuo mus artimas įskaudina, visada lai būna mums nuoširdžios sąžinės sąskaitos proga...

Dievui padedant, mano meilumas ir meilė pagelbės širdims priartėti prie Dievo; mano kančia padės jas Dievui laimėti, o mano malda — jas Dievui atiduoti.

KAIP REIKIA APAŠTALAUTI

Vis labiau artintis prie sielų ir elgtis su jomis pagarbiai ir švelniai — jas liesti su meile. Visada stengtis suprasti viską ir visus. Nesiginčyti, veikti į jas ypač sąlyčiu ir pavyzdžiu; išsklaidyti prietarus, rodyti Dievą ir duoti pajusti Jį, nekalbant apie Jį... Ramiai savo įsitikinimus tvirtinti, bet niekada tuo tvirtinimu nesididžiuoti...

Mano Dieve, aš per daug kalbėjau apie Tave... Šiame, Tavo nepažįstaniame pasaulyje reikia apmąstyti žodžius, kai jie liečia Tave... Viskas manyje turi kalbėti apie Jį, neminint Jo vardo!...

Liesti sielų žaizdas, jų nesuerzinant... Rodyti pilną tiesą ir drauge duoti ją pažinti tokiame laipsnyje, kad kiekviena siela galėtų jos šviesą pakelti... (apaštalaujant reikia prisitaikinti prie kiekvieno žmogaus inteligencijos — A. G.)

Laikyti savo dvasią visada atvirą toms sieloms, kurios norėtų jai save patikėti... Būti griežta sau, kitiems gi pasidaryti patrauklia pakreipti jų širdis į Mokytoją...

Protų kovos (diskusijos — A. G.) labai nedaug kam praskina kelią į Dievą, kai tuo tarpu meilės spindulys kai kada nušviečia tą kelią, kuriuo klaidžioja vargšės apleistos sielos, ir jas nuveda į tikslą.

Fanatizmas žadina manyje nenugalimą pasibiaurėjimą ir aš negaliu suprasti, kad jis gali jungtis su nuoširdžiu įsitikinimu. Argi tas, kuris karštai myli krikščionybę ir trokšta, kad ji viešpatautų sielose, galėtų bent valandėlę pagyvoti, kad šiam tikslui pasiekti galima būtų naudoti bet kurį kitą ginklą, kaip įtikinėjimą?.. Kiek daug pas mus mažų fanatizmo pasireiškimų, kurių mes visai nepastebime! Jei ir neturime asmeniškų puikybės, tai turime tikėjimo puikybę, kuri labiausiai išdavikiška... Žydai, protestantai, bedieviai jau beveik nėra mums, tikra ta žodžio prasme, broliai, giliai

JAUNIMAS KRYŽKELĖSE

Tebūna šios eilutės skirtos tau, mielas jaunime. Noriu tave ne tiek mokyti, kiek su tavimi dalintis mintimis. Lauksiu ir tavo žodžių. Rašyk kad ir trumpai, ko tu lauktum “Jaunystės Kryžkelių” skyriuje, ko ieškai gyvenime, su kuo grumies, kur tavo kovos...

Ar tu galvoji, kad kiti tavęs nesupranta? O gal ir tu savęs nesupranti? Jauti, kad kažkas atsitiko, esi nebe tas ar nebe ta, kaip anksčiau. Visi žmonės atrodo kitoki. Tu jau nebesistebi, kai kiti tau sako, kad berniuko ir mergaitės amžius tarp 13 ir 19 metų yra audringiausias žmogaus gyvenime, jis pilnas staigmenų.

Šiuo metu tavyje vyksta pasikeitimai. Tai tarsi nuostabi pavasario drama gamtoje. Gyvybė veržiasi iš visų pusių. Ir tu išgyveni panašų jaunystės atsiskleidimą. Bet atsiskleidimas pilnas ir kančios. Tu manai, kad tėvai, mokytojai ir kiti žmonės tavęs nesupranta.

Seniau tikėjimas tau teikė tiek daug džiaugsmo ir paguodos. Dabar jo raminančios jėgos taip aiškiai nebejauti. Galvoji, kad vaiko tikėjimą išaugai. Į jo vietą niekas neatsisistojo. Jauti tuštumą. Nedrįsti niekam apie tai kalbėti. Kažko bijai. Dėl viso to kenti.

Tavo pavasario drama ir tau lieka neatspėta mįslė. Kažkas yra pasakęs, kad būtų geriau, jei tu šituos savo gyvenimo metus pramiegotum. Jie panašūs į pragarą! Bet ar iš tiesų šie tavo brendimo metai tokie sunkūs ir beviltiški? O gal atvirkščiai, nežiūrint visų kovų, šitas tavo amžiaus laikotarpis yra gražiausias ir daugiausiai žadantis tavo ateičiai?

Priejus didžiąją gyvenimo kryžkelę, ne baimei reikia pasiduoti, o sukaupti drąsos ir žvalumo jėgas, ramiai į save pažvelgti, suprasti, kas esi, ir tada žiūrėti, į kurią pusę eiti. Tavo amžiaus berniukui ar mergaitei būdingi trys daly-

kai: 1) atbundanti asmenybė, 2) noras kitus sekti, kopijuoti, pamėgdžioti ir 3) visuomet gyvas noras judėti.

ATBUNDANTI ASMENYBĖ

Greit save atskiri nuo mažojo broliuko ar sesutės. Jie pasitenkina tėvų meile. Tu jau laisvai renkiesi už šeimos ratelio mylėti berniuką ar mergaitę. Pamažu tu pamatai savo atbundančią asmenybę. Pirmieji jos žingsniai neaiškūs, nedrąsūs. Tu ieškai būdų bei progų ją išreikšti. Kaip viščiukas tu suskaldai lukštą — šeimos lukštą — kuris tave uždarė, ir staiga matai save plačiame pasaulyje. Be didelių sunkumų tu atpažįsti save: “Tai aš!” Nori, kad ir kiti tavo nepriklausomybę, individualybę, tavo naują vietą pasaulyje pripažintų ir skaitytųsi su tavim. Tėtis ar mama primena:

MASTYTI, MYLĖTI...

(iš 169 psl.)

mylimi broliai, kuriems aukojamasi ir kurie švelnios meilės supami. Atrodo, kad jų atžvilgiu, viskas yra leistina — kartais net šmeižtas; rodos, mūsų tikslas yra ne tiek juos įtikinti, kiek užgaulioti.

Nekartą veikimo trokšdami, atsisakome veiklos. Tai atsitinka tada, kai, ieškodami kurios ypatingos progos atsiduoti ir pasi-aukoti, pamirštame vargšą šalia mūsų, kuris laukia stiprinančio žodžio ir pagalbos. Nedelskime tad, svajodami apie tolimą kelį, eikime siauru taku. Nesišvalgykime nei per aukštai, nei per žemai, bet prieš mus ir

šalia mūsų. Gal but, gera padaryti reikia kaip tik čia pat.

Yra du gyvenimo ir mentaliteto būdai; vieną pavadinsiu neigiamu, kitą — teigiamu. Pirmasis visur mato tai, ko trūksta žmonėms bei įstaigoms, ir tai ne tam, kad pataisytų, bet kad turėtų progos džiūgauti. Jis žiūri be pertraukos atgal ir teikia pirmenybę tam, kas skiria ir vienybę ardo. Antrasis metodas — tai žiūrėti džiaugsmingai gyvenimui ir jo uždėtoms pareigoms į veidą ir kiekvienoje būtybėje ieškoti gėrio, jį vystyti ir ugdyti, niekad nenusimenant dėl ateities, kuri yra mūsų valios vaisius...

“Šiandien po pietų važiuosime aplankyti tetą”. Tavo jaunėnysis brolis ar sesutė mielai sutinka, tų pareiški nepasitenkinimą: “A, kad aš nenoriu”.

Beatsiskleidžianti tavo asmenybė veržiasi į visus šonus. Berniukas su savim pradeda nešiotis šukas, mergaitė išigysutinka “lipstiką”. Nuo šio laiko prasideda kasdieninė šukų ir “lipstiko” kova...

Tavo draugai — vienmečiai berniukai ar mergaitės. Jų tarpe jautiesi smagiausiai ir saugiausiai. Jūs suprantate vienas kitą, turite apie ką kalbėtis. Esate patenkinti ir net didžiujatės, kad pašaliniai žmonės, ypač suaugusieji, jūsų nesupranta. Jūsų širdis kupina minčių, jūs daug visiems pasakytumėte, jei tik žodžiai lengviau plauktų. Baimė, kad tėvai ir vyresnieji klaidingai išaiškins, verčia jus nutylėti arba šnekėti sava “kapota kalba”, kuri tik jums prieinama.

Atbundančią savo asmenybę pareklamuoti tu randi daug progų. Berniukas apsiauna “rėkiančias” kojines. Mergaitė keičia savo plaukų šukuoseną ir taip pasirodo pasauliui įvairiom asmenybėmis. Šiuo laiku tu išbraižai savo vardą ant medžio žievės, tvoros, mūro, sienos. Nori save “įamžinti”. Jaunasis vairuotojas su pasitenkinimu “pravirkdo” automobilio ratus. Patinka tau patriukšmauti prie gatvių kampų ar autobusuose. Tavo rankos, kojos ir tiesiog visas kūnas juda staigiai, netikėtai, kiek laužytai, bet visuomet juda. Apsileidimas elgesy nevengiamas, dažnai net savaip kultivuojamas. Dėl mažmožių galima užsigauti. Labai gyvas teisingumo jausmas. Skaudžiai išgyvenama ir tiesiog neapkenčiama, kada tėvai ar mokytojai daro išimtis, kitus su ypatinga meile traktuoja, jiems “geriau atlygina”.

Šiais ir panašiais ženklais tu nori atkreipti žmonių dėmesį, kad štai čia gimsta jauna asmenybė, kurią suaugusieji turi pripažinti ir su ja skaitytis. Tas pripažinimas tau labai svarbus.

SAVE ATRANDI

Visais būdais tu bandai pakilti iš menkavertiškumo, kad kiti tave atpažintų. Tu taip pat išgyveni gyvą reikalą save atrasti. To sieki dviem būdais: kūryba ir imitacija, kitų sekimų, kopijavimu.

Kūryba tavo asmenybės atsisiskleidime pasireiškia tada, kai tu rūpestingai ug dai savo charakterį, bandai išlaikyti savo asmeniškumą, vengi dėties kuo nors kitu ar kita. Šiuo atveju tu imi atsakomybę į savo rankas. Pradedi sverti visus įvykius, kurie liečia tavo gyvenimą, ir pamažu susida-

Niekada nereikia pamiršti skirtumo tarp mūsų ginamų bei norimų, kad kiti jas pamiltų, idėjų ir mūsų pačių, kurie jas taip blogai atstovaujame! Nereikia pamiršti ir to skirtumo, kuris yra tarp tų idėjų, kurias kiti išpažįsta, ir jų pačių, kurie yra mūsų artimieji ir kurie, nežiūrint visko, turi būti mylimi. Reikia su aukščiausią pagarba liesti tai, kas turi ryšio su sąžine. Niekada sąmoningai neužgauti nuoširdaus įsitikinimo. O tačiau be jokios nuolaidos reikia tvirtai laikytis to, ką mes laikome tiesa ar pareiga.

Nereikia niekada atstumti sielą, kuri stengiasi priartėti prie mūsų, nes, gal būt.

sąmoningai ar nesąmoningai ji ieško "nežinomo Dievo" ir gal pajuto kai ką tvinkčiojant mummyse, kas jai Jo buvimą apreiškia. Gal ji tiesos trokšta ir yra pajutusi, kad mes ta aukščiausią Tiesą gyvename.

Kartais paprastas sąlytis virsta nuostabių pamokslu. Kartais užtenka vienos kibirkšties, kad suliepsnotų didelė liepsna.

Kiek yra liūdesio, kurį reikia nuraminti; vargo, kurį reikia palengvinti; kiek prietarų — sugriauti; kiek neapykantos — sunaikinti. Kiek darbininkų šitiems darbams reikėtų! Darykime bent asmeniškai viską, ką šioje srityje galime.

rai savo vertybių skalę. Dažnai tik po ilgo ieškojimo tu atrandi savo gyvenimo prasmę, kuri tau yra brangesnė už paparčio žiedą. Kruopščiai tu formuoji savo charakterį. Tam tikrais atvejais išmoksti drąsiai pasakyti „ne“. Neretai tenka priešintis masei, nes žinai, kad masė daug kur klysta.

Ideologinės organizacijos ateina tau į pagalbą. Jos ne tik pateikia medžiagos kūrybai, bet sudaro ir sąlygas pozityviam veikimui tiek organizacijos rėmuose, tiek už jos ribų.

Bet tikrai kūrybingų jaunuolių — kiek jų yra? Iš savo pažįstamų tarpo, tur būt, juos ant vienos rankos pirštų suskaičiuosi.

Dauguma tavo draugų ar draugių pabėga nuo savo menkavertiškumo jausmo imitacija, kitų sekimu, kopijavimu. Jie saugiai jaučiasi tik savo herojų prieglobstyje. Berniukas ar mergaitė taip išvengia atsakomybės: studijos atrodo nereikšmingas dalykas, kada svajoji apie kino ar sporto žvaigždes. Lygiai neverta ir dėl savo charakterio sielotis. Tuo, žinoma, atsisakai save išreikšti ar ieškoti originalumo. Susiliejimasis su mase, su „žvaigždėmis“ suteikia progą pasisakyti, bet nereikalauja, kad turėtum principus gyvenime ar save varžytum. Draugų ir minios įtaka yra labai stipri. Jei nori ir toliau jos „globoti“ pasilikti, privalai skrupulingai elgtis pagal jos normas, vengti išsiskirti.

Kopijuoti, pamėgdžioti kitus yra labai lengva. Bet jei seksti masę, niekuomet nesubrėsi pilnu žmogumi. Susilieti su beveide mase reiškia taip pat atsisakyti pareigos save ge-

rinti, tobulinti, gražinti savo charakterį.

Kopijavimas kartais būna labai paviršutiniškas, lėkštas. Jaunuolis nori būti panašus į vyresniusius — todėl jis rūko, net įtraukia dūmus į plaučius! Užsidega pypkę, kad atrodytų panašus į rašytoją. Mergaitė pasirenka batus aukštom kulnim. Pasirodžius vienai kitai mergaitėi mokykloje su nauja mada, visos kitos pamėgdžioja. Jaunutė asmenybė dar bijo viena išeiti viešumon. Berniukai ir mergaitės mieliau renkasi į didesnes grupes, nes jaunųjų meilės kojų vis dar silpnos, jos nori į ką nors atsiremti.

Brendimo metais stipriai pasireiškia herojų garbinimas — kino ir sporto žvaigždės, dainininkai, kaip „Beatles“ ir t.t. Juo kilnesnis tavo herojus, tuo kilnesnis charakteris atsiskleis ateityje.

JUDRUS, GYVAS

Trečioji jauno žmogaus žymė — judrumas. Nenustebk, jei tave kartais pavadina gyvuoju sidabru. Vienu momentu tu pasiskleidi į kelias puses. Savo gyvumu tu pribūni visur. Tu nenusėdi ilgai vienoj vietoj, nes jauti savo kūne fizinių ir biologinių impulsų virpesius. Kūno reikalavimai pas tave didesni už sielos reikalavimus. Neapkenti tu ilgų pamokų ir aiškinimų. Savo trykštančią energiją tu išlieji sporto salėj, „tvisto“ šokyje. Bet kai tėtis ar mama prašo padėti apie namą, visa energija staiga išnyksta.

Lengvai tu prisijaukinti gyvulius, juos pamilsti. Vienoj

stovykloj būrys mergaičių rado paklydusį šunelį. Kai reikėjo jį gražinti savininkui, jos daug ašarų išliejo, kol su juo atsisveikino.

Muzika tau patinka, bet gal labiau tokia, kuri pilniau derinasi su tavo gyvenimo dvasia. Ne proto muzika, pav. Bacho, ir ne širdies, pav. Šuberto, tave pagauna, o greičiau tokia, kuri pajudina ir rankas, ir kojas, ir apskritai visą kūną. Ji atpalaiduoja tavą vyje įtampą. Po tokios muzikos seka savotiškas „apalpinimas“, erotinis išgyvenimas. Ypač tai būdinga mergaitėms.

Per šį judrųjį periodą tu pasirenki savo pašaukimą. Šalia vienuolyno ar moterystės, tu renkiesi savo gyvenimo karjerą: gydytojo, gailestingosios sesers, advokato, mokslininko, sekretorės, mokytojo...

Gal geriausias suaugusio žmogaus apibūdinimas yra šis: tai žmogus, kuris nustoja augti abiejuose galuose ir pradėjo augti viduryje. Jaunuolio apibūdinimo iki šiol dar nesutikome spaudoje. Bet sakykime, kad tu esi savo ateities kalvis. Pamažu tu imi atsakomybę į savo rankas. Tėvai, mokykla, organizacijos tau tiesia tik pagalbos ranką. Ši tavo brendimo laikotarpį galime lyginti žmogui, kuris turi rankoj lanką ir strėlę. Bet tu turi tik vieną strėlę. Ją gali iššauti tik vieną kartą — tai jaunystės strėlė. Tavo gyvenimo prasmė priklausys nuo to, ar tu šausi savo strėlę tiesiai į Dievo nubrėžtą taikinį — Dievo meilės, tėvynės meilės ir artimo meilės taikinį.

BRONIUS KRISTAN AVIČIUS, S. J.

NAUJO DARBO PRADŽIA

Tėv. B. Krištanavičiaus atsiminimus, pavadintus "Kunigas karo sukury" suįdomumu sekė daug skaitytojų.

— Kodėl Jums jie patinka?

— paklausė autorius vienos.

— Dėl to, kad man įdomu stebėti, kaip Jūs išsisukate iš keblių padėčių, — atsakė užklaustoji.

Šiuo numeriu pradedame naują tėv. Krištanavičiaus atsiminimų seriją iš jojo darbų pokario metu Italijoje Popiežiaus Šalpos Komisi-
joje.

Tarp Kalėdų ir Naujųjų Metų (1945) užėjau porą kartų į popiežiaus komisiją, vadinamą Pontificia Commissione Assistenza Profughi, ir pastebėjau, kad valdininkai šnabžda tarp savęs apie kokią tai busimąjį mano uždavinį. Bet kas tai galėtų būti? Juk, rodos, Cesano stovykla įėjo į pastovias vėžes ir ten mano pagalba nebuvo reikalinga. Iš Romos išvežiau kelis tūkstančius karo pabėgėlių, o jei reikėtų atlikti dar kokią kelionę, tai nebūtų nieko nuostabaus. Ką tad planuoja man komisijos pirmininkas?

SAVOTIŠKA PASLAPTIS

Tą savotišką paslaptį norėjau išsiaiškinti su komisijos vicepirmininkų tėv. Otto Faller, S. J. Užėjęs į jo raštinę, be jokios įžangos paklausiau, ką man planuoja komisijos pirmininkas po Naujųjų Metų..

T. Faller atsakė, kad prel.

F. Baldelli norėtų mane siųsti į vieną nuo karo labai nukentėjusią apskritį. Tenai aš turėčiau organizuoti taip vadinamas "popiežiaus valgyklas". Iš tiesų, tai nebūtų valgyklos, bet virtuvės. Jose karo pabėgėliai ir šiaip nuo karo nukentėję žmonės turėtų gauti vieną kartą į dieną šiltos sriubos lėkštę. Toji, kad ir labai kukli pagalba yra būtina Pietų Italijoje, o ypač "Gustavo linijoje". Juk aš pats esu matęs, kaip ten žmonės gyvena. Tos pagalbos reikalu prel. Baldelli

baigia tartis su sąjungininkais, italais ir Vatikanu. Be to, Amerikos katalikai žada atsiųsti drabužių. Visą tą šelpimo darbą reikės pradėti tuojau po Trijų Karalių. Dabar studijuojami planai. Aš gerai padaryčiau, užeidamas pas Della Valle, buvusį fašistų partijos sekretorių, kurį aš, be abejonės, pažįstu. Jis ruošia šelpimo planus ir bus man dėkingas už kiekvieną naudingą sugestiją. Jis galėsias man parodyti, kuri apskritis man numatyta.

Della Valle buvo maždaug mano amžiaus vyras. Jį buvau sutikęs keletą kartų, bet nežinojau, kad jis savo laiką buvo dešinioji Mussolinio ranka. Jis man atrodė gana energingas, lankstus ir mandagus. Eidamas į jo kambarį žinojau, kad su juo bus galima rimtai pasikalbėti.

Apsiimant naują darbą, žinoma, man reikėjo visų pirma susitarti ne su komisijos valdininkais, bet su ordino vyresniaisiais. Todėl, atsisveikindamas su tėv. Faller, paprašiau, kad jis tą reikalą pats sutvarkytų. Iš savo pusės naujam darbui nenumačiau jokių kliūčių.

Kai užėjau pas Della Valle, buvęs fašistų partijos sekretorius mane labai maloniai pasveikino ir parodė provizorišką "popiežiaus valgyklų" planą. Tame plane, kiek atsimenu, buvo pažymėta apie 10 apskričių. Man buvo numatyta Campobasso provincija, esanti

pietinėje Apeninų dalyje. Skaitydamas tą lapą toliau, pastebėjau Littorijos apskritį.

Littorijos apskritį įsteigė pats Mussolini, nusausinęs Pontinijos pelkes. Tai buvo vienas gražiausių jo darbų, vertas pilno pripažinimo. Dabar toji apskritis buvo gerokai sujaukta, o jos gyventojų dalis, perėjusi per Cesano stovyklą, dar tebegrižo namo.

Pažindamas tos provincijos žmones ir iš Cesano stovyklos, ir iš kelių kelionių į Pietų Italiją, pasiūliau Della Valle perleisti tą apskritį man. Ji buvo netoli Romos ir todėl lengvai pasiekiamą. Kodėl aš turėčiau važiuoti į Campobasso, kur nieko nepažįstu? Littorijos provincijoje aš turėčiau į ką atsiremti. Neabejoju, kad seni pažįstami man mielai padėtų.

Tie argumentai įtikino Delia Valle, ir jis perleido man Littoriją.

Imti tą apskritį mane vertė ir kiti motyvai. Kalbant su tėv. Faller, sužinojau, kad Littorijos „popiežiaus valgyklos“ bus aprūpintos maisto produktais iš Romos. Veždamas maisto produktus, žinoma, galėsiu iš arti prižiūrėti, kaip tos valgyklos veikia. O priežiūros Italijoje reikia. Tą skaudų patyrimą įgyjau Cesano stovykloje ir negalėjau jo užmiršti.

Eidamas namo, pasiėmiau provizorišką Littorijos provincijos šelpimo planą, o pakeliui nusipirkau gerą tos provincijos žemėlapi. Pasitiesęs planą ir žemėlapi ant stalo, pradėjau braižyti savo „strateginį“ planą.

LITTORIJOS PROVINCIJA

Littorijos provincijoje buvo numatyta steigti 11 virtuvių. Suradęs Della Valle pažymėtus miestus ir miestelius, ap-

vedžiau juos raudonu pieštuku ir pradėjau grupuoti į atskirus vienetus. Turėdamas aiškų provincijos geografijos vaizdą, galėsiu lengviau spręsti ir transporto problemą: laiką, nuotolį ir svorį.

Per Littorijos provincijos vidurį ėjo garsus Via Appia kelias, nutiestas romėnų. Mussolini tą kelią ištiesė, gerokai praplėtė ir padarė geriausią susisiekimo arteriją tarp Romos ir Neapolio. Kairėje kelio pusėje driekėsi neaukštos Lepinu ir Ausonų kalnų virtinės, dešinėje — nusausintos Pontinijos pelkės. Tose pelkėse Dučė pastatė 4 gražius miestus: Apriliją, Littoriją, Pontiniją ir Sabaudiją. Provincija baigėsi Garigliano upe, maždaug 160 kilometrų į pietus nuo Romos. Tokia buvo mano nauja darbo dirva.

Trijų Karalių išvakarėse komisijos pirmininkas paprašė mane palydėti jį į Cisterną, pirmąją Littorijos provincijos miestą. Šiame mieste jis norėjo padalinti vaikams kalėdinių dovanų. Ta proga galėsiu pasižiūrėti, kaip atrodo „popiežiaus valgykla“, įsteigta jo paties prieš keletą savaičių. Be to, man būsią naudinga susipažinti su klebonu ir burmistru, nes vėliau teks su jais bendradarbiauti.

Sutartą valaidą leidomės asfaltuotu, bet slidžiu ir duobėtu keliu į Cisterną. Buvome gerai nusiteikę ir turėjome laiko pagvildinti keletą klausimų. Deja, pavažiavus porą kilometrų už Romos, mūsų nuotaiką pakeitė šiurpus vaizdas: ant kelio gulėjo negyvas žmogus. Jis važiavo motociklu ir taip trenkė galvą į duobę, kad atsivėrė jo kiaušas ir ištiško smegenys. Negalėdami jam nieku padėti, paprašėme važiuojančių į Romą pranešti apie tą nelaimę policijai.

Cisternoj susirinko tokia didelė minia suaugusių ir vaikų, kad mums pasidarė aišku, jog dalinimas dovanų bus neįmanomas. Todėl paprašėme žmonių ateiti kitą dieną. Italijoje kalėdinės dovanos dalinamos per Tris Karalius, todėl mūsų prašymas jiems buvo suprantamas. Tuo tarpu galėjome nustatyti šelpiamųjų kategorijas. Dovanas galėjo gauti visų pirma našlaičiai, paskui Cesano pabėgėlių vaikai ir galų gale tie, kuriems klebono, burmistro ir seselių nuomone pagalba yra būtina. Jei neužtektų atvežtų dovanų, seselės galėtų papildyti iš „popiežiaus valgyklos“.

Toji kelionė į Cisterną man buvo labai naudinga, nes iš karto pamačiau, kad didelę problemą sudaro ne tik dovanų gavimas, bet ir jų padalinimas. Jei iš anksto nenustatysi, kas ir ką turi gauti, o kas negauti, tuokart sukelsi didžiausią žmonių nepasitenkinimą. Neužtenka pasakyti, kad reikia šelpti pačius neturtingiausius. Po karo visi yra neturtingi. Turint ribotą šelpimo galimybę, reikia nustatyti neturtingųjų kategorijas. Jei padarysi bent vieną išimtį, žinok, kad prarasi žmonių pasitikėjimą.

Grįžtant namo, prel. Baldeli pakvietė mane dalyvauti pasitarime, kuriame bus nustatytas platus Pietų Italijos šelpimo planas. Tame pasitarime dalyvausią 4 Amerikos ir keli italai kunigai, kuriems, kaip ir man, bus paskirtas naujo darbo apskritys.

Tas pasitarimas įvyko komisijos patalpose 1945 m. sausio 7 dieną. Jame, tiesa, dalyvavo visi 4 Amerikos kunigai (Boland, Markham, Rinaldi ir Landi), bet nedalyvavo nei vieno italo. Tas faktas visiems nemaloniai krito į akis, bet

niekas, išskyrus patį komisijos pirmininką, nenorėjo apie tai kalbėti. Mes, svetimtaučiai, dėjomės nieko nematą, nieko negirdį ir nieko nesuprantą.

Pasitarimo metu išgirdau tik vieną naują ir naudingą dalyką, būtent kad su tais 4 Amerikos kunigais tuojau galėsiu pradėti lankyti Littorijos provinciją. To man ir užteko. Pasibaigus pasitarimui, sutarėm su amerikiečiais pradėti darbą sausio 9 dieną, 9 ar 10 valandą prieš piet.

Amerikiečiai buvo punktualūs ir mes, rodos, keturiose sutartu laiku leidomės kelionėn. Jie buvo gavę tūkstančius maišų drabužių ir norėjo juos išdalinti visų pirma tarp Romos ir Neapolio, o vėliau ir kitose nuo karo nukentėjusiose srityse.

Sustoję keliuose miesteliuose Romos provincijoje, apie pietus pasiekėme Cisterną. Kaip kitur, taip ir čia, burmistrui ir klebonui išdėstėm savo planą. Jie turėjo sudaryti patikimų žmonių komisiją, o komisija — nuo karo nukentėjusių šeimų sąrašą. Šeimos turėjo būti žymimos ne pavardėm, bet numeriais, kad tie, kurie ruoš drabužių siuntinius, nežinotų, kam siuntiniai pateks. Tokiu būdu bus išvengtas šališkumas. Visus pasitaikiusius ginčus turėtų spręsti burmistras ir klebonas. Drabužių sandėlį, žinoma, turės parūpinti burmistras. Niekas negaus jokio atlyginimo už drabužių dalinimą.

Aptarę tuos ir panašius organizacinius reikalus, leidomės toliau — i Littoriją. Ten radome tėvus saleziečius ir sešes, su kuriais buvo lengva sutarti. Lengvai susitarėm ir su miesto burmistru.

IŠMIRĘS MIESTAS

Iš Littorijos vykome i Apriliją. Littoriją buvo gerokai karo apgriauta, bet, artinantis i Apriliją, pamatėm, ką reiškia tikras karo mūšis, užsitęsęs 4 mėnesius. Mat, sąjungininkams išsikėlus Anzio ir Nettuno uostuose (1944. I. 22) ir tupinėjant vietoje 4 dienas, vokiečiai sutraukė kelias divizijas ir pastojų jiems kelią ties Aprilija. Atakuodami vokiečius sausio 29 ir 30 d., sąjungininkai užėmė Apriliją, bet vasario pradžioj nebegalėjo atlaikyti vokiečių ugnies ir pasitraukė i senas pozicijas. Hitleris, norėdamas įstumti sąjungininkus i jūrą panašiai, kaip Dunkerque, tą puolimą pratęsė iki vasario 16 ir pridarė tiek daug nuostolių, kad sąjungininkai rimtai pagalvojo apie pasitraukimą iš Anzio ir Nettuno. Tačiau ir vokiečių jėgos išsisėmė. Jas palaužė sąjungininkų artilerija, paleisdama nuo 15 iki 20 sviedinių už kiekvieną vokiečių artilerijos sviedinį. Ypatingai žiaurios kovos vyko ties Carrocto, maža vietoje i pietvakarius nuo Aprilijos, kur mums reikėjo pravažiuoti. Netekę maždaug po 30,000 kareivių, vasario pabaigoje aprimo ir vokiečiai, ir sąjungininkai. Gegužės mėnesį, pralaužę frontą ties Cassino, sąjungininkai vėl sujudėjo Anzio fronte. Gegužės 23 dieną jie pradėjo stumti vokiečius i šiaurę ir užėmė Cisterną.

Važiuodami i Apriliją, laukuose pamatėme keistus kalvių lopus, kur kitados stovėjo balti ūkininkų namai. Dirvos artilerijos sviedinių buvo taip suknistos ir išvartytos, kad sunku buvo įsivaizduoti, jog tenai kada nors buvo dirbama žemė. Niekur nepastebėjome jokio gyvybės ženklo: nei

žmogaus, nei gyvulio, nei medžio. Pats Aprilijos miestas iš tolo atrodė lyg kokia šmėkla.

Kai pasiekėme pirmus Aprilijos namus, turėjome išlipėti iš automobilio, nes gatvė buvo užversta griuvėsiais. Tačiau iš sienų likučių buvo galima suvokti, kur gatvė eina. Žengdami per griuvėsius, dairėmės i kairę ir i dešinę, bet nematėm jokio gyvybės ženklo. Miestas stovėjo lyg išmiręs. Iš tiesų, jis buvo išmiręs. Tik mes, pripratę žiūrėti i miestą, kaip i kunkuliuojantį gyvenimą, negalėjome pradžioj įsivaizduoti, kad gyvenimas iš to miesto buvo jau seniai pasitraukęs. Slegiantį mirusio miesto išpūdi padidino tamsūs debesys, uždengdami Apriliją juodu mirties kilimu.

Eidamas miesto gatvėmis, jaučiau savotišką kapinių nuotaiką ir ieškojau gyvybės. Ją radau netikėtai miesto centre. Palikęs amerikiečius už savęs, kad pasilsėtų, pats leidaus per griuvėsius ir kairėje aikštelės pusėje pastebėjau arklių. "Jei yra arklys", tariau sau, "turi būti ir žmogus. Be žmogaus arklys būtų seniai pastipęs".

Pamatęs tą gyvybės ženklą, šūktelėjau atsilikusiems amerikiečiams. Kol jie atėjo i aikštę, aš jau šnekučiavau su keturiais vyrais, pirmaisiais Aprilijos gyventojais. Jie gyveno ne pačiam mieste, bet kažkur laukuose. Du policininkai buvo atėję i miesto centrą pasižiūrėti, kas čia dedasi. Radę du vyrų, valančių savo namus nuo griuvėsių, jie kažkokiam sandėly susikūrė ugnį pasišildyti. Ten mes juos ir radome.

Iš jų kalbos paaiškėjo, kad miesto apylinkėje gyvena apie 30 žmonių. Esant gražiam orui, jie ateina valyti griuvėsius.

Kartais į Apriliją atvažiuoja burmistras ir klebonas, bet tuo tarpu jie gyvena Romoje.

Po jų trumpos kalbos paaiškinau mūsų apsilankymo tikslą. Sakiau, kad mano bendra-keleiviai nėra kareiviai, nors dėvi kariškus rūbus, bet Amerikos katalikai kunigai. Jie nori visiems Aprilijos gyventojams duoti drabužių. Aš pats galėčiau pristatyti maisto produktų sriubai, jei būtų žmogus, kuris tą sriubą čia išvirtų. Sriubos reikėtų duoti visiems, ateinantiems kasti griuvėsių. Būtų gera, jei klebonas arba burmistras užsuktų kada nors į popiežiaus komisiją. Su jais galima būtų organizuoti viso Aprilijos valsčiaus šelpimą.

Vyrai prižadėjo perduoti burmistrai tą gerą žinią, o policininkai palydėjo mus iki automobilio. Jie prašė mūsų, kad ir jų neužmirštume. Tą mes jiems mielai prižadėjome.

Važiuodamas namo, papasakojau amerikiečiams, ką sužinojau apie Aprilijos mūšį iš vieno vokiečio kareivio, vardu Josef Sipel.

POPIEŽIAI IR IMPERATORIAI

Su tuo įdomiu kareivių susipažinau Romoj 1943 rudenį. Vėsdamas vokiečių kareivius po šv. Petro baziliką, rodžiau jiems žymesnius toį šventovėj esančius paminklus ir savo kalbą maždaug tais žodžiais užbaigdavau prie didžiojo altoriaus: "Kameraden, šitoje didingoje šventovėje jūs galite dvasia atkurti labai garbingą savo istorijos dalį. Įeidami į baziliką, matėm Konstantino Didžiojo ir Karolio Didžiojo

paminklus. Tie du imperatoriai buvo ir krikščionybės šulai. Karolis Didysis, jūsų karalius, atvyko į Romą ne kariauti, bet pasimelsti prie šv. Petro karsto ir pagerbti jo įpėdinį. Senų romėnų palikuoniniai jį paskelbė imperatorium. Jei jis nebūtų gerbęs popiežiaus, tikrai nebūtų tapęs Romos imperatorium. Kaip ten bebūtų, Karolio Didžiojo sukurta imperija suklestėjo labiausiai, rodos, Otono II laikais. Ir šis jūsų imperatorius buvo atvykęs į Romą pagerbti popiežių — apaštalų kunigaikštį. Otonas II, užsivilkęs diakono rūbais, asistavo popiežiui per Mišias, džiaugiantis visiems maldininkams: vokiečiams, italams, prancūzams, anglams ir kitiems. To imperatoriaus karstas guli šios bazilikos kriptoj, netoli tos vietos, kur buvo palaidotas šv. Petras.

"Kai kas sako, kad anie laikai buvo tamsūs. Bet aš, prisiminęs anų laikų dvasinę bei politinę Europos tautų vienybę ir palyginęs ją su dabartine Europos padėtimi, esu sužavėtas senais laikais ir tais žmonėmis, kurie tą vienybę sukūrė. Anie jūsų imperatoriai, pripažinę Dievo autoritetą, gerbė Kristaus vietininką žemėje ir buvo patys visų Europos tautų gerbiami. Kažkas yra pasakęs, kad "tarnauti Dievui reiškia karaliauti". Draugai, tą žodžių išmintį aš supratau čia, Romoje, žiūrėdamas į Bažnyčios ir jūsų tautos istoriją".

Mačiau, kad mano žodžiai veikė vokiečius, kaip elektros srovė. Jie buvo pripompuoti nacių ideologijos apie vokiečių tautos didybę, o čia pamatė, kuo iš tiesų rėmėsi toji didybė.

Kai išėjau iš šv. Petro Bazilikos, vienas kareivis pasiūlė mane palydėti namo. Tai buvo tas pats Josef Sipel.

Jis buvo gimęs Niurenberge, turėjo brolių kunigą, kažkaip pateko į S.S. (Sturm Scharen) ir buvo atrinktas į Hitlerio asmeninės sargybos dalinį. Tačiau, nenorėdamas išsižadėti katalikų tikėjimo, jis turėjo iš S.S. pasitraukti. Pasižymėjęs nepaprastu narsumu Rusijos fronte, jis gavo atostogų, o paskui buvo perkeltas į Anzio- Nettuno frontą. Maždaug du kartus į mėnesį jis ateidavo pas mane išsiblaškyti ir atsigauti dvasioje.

Man buvo labai įdomūs jo pasakojimai apie Aprilijos mūšio eigą, apie kareivių psichologiją ir apie įvairias karines operacijas. Bet dar įdomesnis buvo jo vidaus pasaulis. Mačiau, kad tas šaunus kareivis gyveno tomis pačiomis mintimis, kurias iškeldavau vokiečių kareiviams šv. Petro Bazilikoje. Deja, kad ir nepritardamas nacių idėjoms bei jų režimui, jis buvo priverstas kovoti už tai, ką pats smerkė. Čia buvo jo gyvenimo tragedija. Gal tokia buvo ir visos Europos tragedija.

Praėjus 3 ar 4 metams, Josef Sipel kapą atsitiktinai radau netoli Ceprano miesto, Frosinonės apskrityje. Jis, matyt, žuvo prie Montecassino tada, kai aš jau buvau Cesano stovykloje.

Sekančiame numeryje

AMŽINŲ KOVŲ LAUKUOSE

KORNELIJUS BUČMYS, O. F. M.

THE FALL OF THE ROMAN EMPIRE

Epinių filmų gamintojas Samuel Bronston, prieš kelis metus pateikęs neva biblinį filmą "King of Kings", štai dabar pristato kino teatrų lankytojams neva istorinį kūrinių "The Fall of the Roman Empire". Išvardinant asmenis, prisidėjusius prie šio masyvaus filmo pastatymo, pastebima, kad originalų tekstą paruošė Ben Barzman, Basilio Franchina ir Philip Yordan. Šiame filme, išskyrus keletą įvykių iš Romos imperijos II šimtmečio gyvenimo, imperatorių Marko Aurelijaus ir jo sūnaus vardų, nieko nėra bendra su klasikinėmis istorinėmis Edward Gibbon studijomis, kurias jis patelkė veikale "The Decline and Fall of the Roman Empire".

Imperatorius Markus Aurelijus, nujausdamas savo gyvenimo pabaigą, pramato palikti imperiją vienam iš savo ištikimų karvedžių — Livijui, kurs yra įsimylėjęs į imperatoriaus dukrą Lucilą. Imperatoriui mirus, nerandama paskyrimo dokumento ir sostą perima velionies padauža sūnus Commodus. Nesirūpindamas imperijos gerove, lėbaujdamas ir keldamas mokesčius, Commodus sulaukia pasipriešinimo. Prieš naująjį imperatorių sukykla pačių romėnų legijonai, o karingi barbarai irgi nesnaudžia. Besibaigiant visokiems kivirčams ir dvikovoms, o taip pat ir virš tris

valandas trukusiam filmui, komentatorius painformuoja, kad tai buvo tik pradžia paties Romos imperijos žlugimo.

Silpnas turinys paremtas dar silpnesniais dialogais. Tačiau jei filmas nepatraukia proto ir širdies, akims pateikiama tikrai žavingai atkurtas Romos Forumas, šventyklos, imperatoriaus rūmai ir pats Romos centras, masės karių bei piliečių, stropiai aprengtų epochos rūbais ir pan.

Tikrai išpūdingos lenktynės romėniškais vežimėliais tarp dviejų pagrindinių varžovų dėl mirštančio imperatoriaus sosto — Stephen Boyd ir Christopher Plummer. Puiki Alec Guinness vaidyba imperatoriaus rolėje. James Mason kilniai atlieka graikų filosofo Timonides vaidmenį. Kaip tik šių dviejų artistų vaidyba ir puikūs scenarijai gal kiek ir sudomins suaugusius žiūrovus.

Masinėse kovų scenose pasitaiko ir žiaurumų, bet, atrodo, kad, neišryškinant detalių, jie nepajėgs išgašdinti nei vaikų. Jiems kaip tik gal labiausiai patiks masiniai strėlėmis šaudymai bei atskirų armijų gaudymai.

Artistų ir statistų milžiniškoje masėje dar paminėtini bent Sophia Loren, Anthony Quayle, Mel Ferrer ir Omar Sharif.

Tikrai puiki spalvota fotografija. Dimitri Tiomkin sukurta muzika būdinga šio žanro filmams — galinga, atkakli, tačiau nepajėgi pakilti virš paties filmo teksto banalumo.

THE SILENCE

Beveik kiekviename savo filme švedų režisorius Ingmar Bergman, iškeldamas ir svarstydamas kurią psichologinę, etinę ar socialinę problemą, įjungia ir religinį aspektą. Tai ypač stengtasi pabrėžti paskutiniuose trijuose jo filmuose, sudarančiuose lyg ir tamprią trilogiją. Tai "Through a Glass Darkly", "Winter Light" ir "The Silence". Pirmuose dviejuose filmuose Bergman svarstė žmogų, beieškančią Dievo. Visur stengtasi išvelgti Dievo balsą ir Jo esimą. Trilogijos paskutinėje dalyje režisorius, kaip ir kitais atvejais, pats paruošęs ir šio filmo tekstą, bando pavaizduoti tą sąmyšį ir klaiką padėtį, kurioje pasaulis, nebegirdėdamas Dievo balso, pasimestų, nenorėdamas ar nebepajėgdamas suprasti gyvenimo prasmės, kuri viršija vien tik medžiaginę ir sensualinę sritį.

Kaip ir ankstesniuose trilogijos filmuose, taip ir "The Silence" atveju, Bergman kuria šią dramą, pavaizduodamas vos kelių asmenų įtampą siauruose rėmuose. Nedaug bendravimo tarp pačių filmo veikėjų savitarpy, dar mažiau su aplinkiniu pasauliu ir visiškai jokio bendravimo su Dievu.

Jauna moteris Anna, Jos mažametis sūnelis Johan ir jos netekėjusi vyresnė sesuo Ester keliauja traukiniu fiktyviniajame krašte, kurio gyventojai šneka nesuprantama kalba.

Tuo lyg dar labiau norėta pa-
brėžti bendravimo trūkumą.
Vyresnei seseriai apsirgus,
sustojama Timoka mieste. Di-
džiuliamie viešbutyje jie be-
veik vieninteliai svečiai, ne-
skaitant keliaujančios nykštu-
kų trupės. Lesbianistiškų nu-
siteikimų vyresnioji sesuo no-
ri išreikšti savo prisirišimą
jaunesniai, tačiau ši atstumia
ir išeina į miestą. Sesers troš-
kimų, o dar labiau teatro
kampe pastebėtų meilužių el-
gesio įkaitinta, Anna prisivi-
lioja kavinės padavėją. Juo-
dviejų bendravimą pademons-
truoja ir kenčiančiai Ester.
Rytojaus dieną motina su vai-
ku išvyksta, o teta pasilieka
ir miršta.

Sensuališkumui gana atlai-
dūs švedai šiuo filmu vis dėlto
pasipiktino, nežiūrint Ingman
Bergman autoriteto teatro ir
filmų srityje. Virš 200 straips-
nių pasirodė švedų spaudoje,
diskutuojant, ar šis filmas yra
režisoriaus stipriausia poema
ar grynas purvas.

Amerikos rinką šis filmas
pasiekė su labai nedideliais
apkarpymais. Tačiau sensa-
cingų pakutenimų ieškotojai
smarkiai nusivils, nes filmo
kelios sensualinės scenos la-
bai trumputės. Paviršutiniš-
kam žiūrovui net ir praslys
pro akis daugybė simbolių,
kurių gausiai prikaišyta, nors
iš pirmo pažvilgio jie visai ne-
žymūs.

Nusivylusios ir alkoholyje
bei intelektualiniame darbe
beieškančios užsimiršimo Es-
ter vaidmenyje gambiai pasiro-
do Ingrid Thulin, viena iš mė-
giamiausių Bergman artisčių.
Sesers Anna rolę atlieka Gun-
nel Lindblom.

Nors Bergman rimtai sten-
giasi pavaizduoti žmogaus tra-
gizmą, įsiviešpatavus atsisky-
rimo tylai tarp Dievo ir žmo-
nių bei pačių žmonių santy-
kiuose, vis dėlto šis filmas ne-
paprastai slegiantis ir šaltas.

Temos vystyme režisorius pa-
naudoja, nors tik ir prabėgo-
mis, keletą scenų, kurios savo
vulgarumu nedaug nutolsta
nuo grynos pornografijos. Fil-
mas nepatartinas jokiai žiūro-
vų kategorijai.

TWO ARE GUILTY

Baigęs teisės studijas ir dir-
bęs advokato profesijoje prieš
pereidamas į filmų sritį, pran-
cūzų režisorius Andre Cayatte
pagarsėjo savo socialinio ir
teisinio pobūdžio filmais. Pas-
kutiniame savo filme "Two
are Guilty" iš naujo paliečia
teisingumo administravimą, jo
ribotumą ir silpnybes.

Pora pramušgalvių pagro-
bia nepaprastai turtingos naš-
lės sūnų ir pareikalauja aukš-
tos išpirkimo sumos. Policija
stebi grobikus ir juos vejasi,
tačiau nepajėgia vaiko išgel-
bėti. Sekant net žūva vienas
policininkas. Kai pagaliau po-
licija, nusikaltėlius apsupusi,
rengiasi juos suareštuoti, ran-
da tris jaunuolius vietoje
dviejų. Kiekvienas iš jų sako-
si esąs nekaltas, suversdamas
kaltę kitiems dviems. Iš čia
ir kyla abejonės teisme ir ju-
ry komisijoje. Nepajėgiant
nustatyti tikrųjų kaltininkų,
kad nebūtų nubaustas vienas
nekaltas, paleidžiami ir kiti
du kaltieji. Išteisinti teismo
salėje, jaunuoliai gabenami
policijos mašinoje, bet įtūzu-
si minia ją padega ir taip at-
sikeršija vaiko žudikams.

Trijų jaunuolių neteisingas
gyvenimas baigiamas nauja
neteisybe. Gana dirbtina abe-
jonės vertė, pastatanti į krizę
teisingumo vykdytojus, nesu-
teikia jokio įnašo į pozityvų
klausimo išsprendimą.

Labai banali Anthony Per-
kins, Jean-Claude Brialy ir
Renato Salvatori vaidyba pa-
grindinėse rolėse. Puiki foto-
grafija pateikia eilę gražių
prancūzų Rivieros vaizdų.

Tiek dėl kai kurių įvykių
pademonstravimo, tiek dėl da-
lies dialogų grubumo, filmas
toleruotinas tik suaugusiems.

ACT ONE

Neseniai mirusio amerikie-
čių dramaturgo Moss Hart
sunkus kelias į pasisekimą bu-
vo gana vaizdžiai ir jautriai
pavaizduotas jo autobiografi-
niame veikale "Act One". Pa-
sinaudodamas šia knyga, auto-
riaus draugas ir bendradarbis
Dore Shary pagamino ir sure-
žisavo to paties vardo filmą.

Savo jaunystėje Hart parašė
net penkias tragedijas, bet ne-
susilaukė jokio pasisekimo.
Savo agento įtikintas, griebėsi
komedijos žanro ir štai staiga
iškilo su komedija "Once in a
Lifetime". Bet ir šis veikalas
iš pradžių mažesniuose mies-
tuose buvo sutiktas labai šal-
tai ir net priešiška. Bendra-
darbiaujant su George S.
Kaufman, ši komedija buvo
perrašyta ir susilaukė trium-
fališko įvertinimo po pasiro-
dymo Broadway teatruose.
Nuo dabar Hart iškyla iš ma-
sės ir pasineria savo svajonių
pasaulyje — pradeda gyveni-
mą tarp literatūros ir teatro
pasaulio didžiųjų atstovų.

Kaip paties Moss Hart teat-
ralinėje karjeroje, taip ir šia-
me filme pats gyvumas prasi-
deda su George S. Kaufman
įstojimu į bendrą veiksmą.
Filme šią rolę pasigėrėtinai
atlieka Jason Robards Jr., tuo
pakeldamas ir paties filmo
vertę. Dramaturgo Moss Hart
vaidmuo teko jaunučiui artis-
tui George Hamilton, kurs sa-
vo ne visada įtikinančia vai-
dyba toli gražu neprilygsta J.
Robards Jr.

Stengtasi kiek galint ištiki-
miau perteikti vaizduojamo
laikotarpio ir vietos dvasią —
Niujorką maždaug prieš 30 m.

Filmas tinkamas suaugu-
siems ir jaunimui.

APIE "LAIŠKUS LIETUVIAMS"

Laužymu ir religinės tematikos atžvilgiu pasigėrėtinas leidinys.

"Mūsų Vytis", 1964, 1 nr.

Norėčiau išreikšti savo padėką už Jūsų taip puikų ir turtingą žurnalą, kuris yra didelė atsvara, gyvenant svetimoje žemėje ir tarp ivairių tikybų žmonių.

*A. Paulius, Hamilton,
Kanada*

POVANDENINIAME LAIVE

Perskaitę dr. A. Liulevičiaus straipsnį, abu diskutavome, kad ir mes esame kaip paslėgtą povandeniniame laive su mažais vaikais, bet išeities nerandame.

J. ir A. P.

JAUNIMO LITERATŪRA

Puiku, kad "klibinate" jaunimo literatūros klausimą. Pati, būdama mergaitė, neskaičiau, tačiau mano vyras ir jo draugai su didžiausiu entuziazmu prisimena Karl May "Winnetou". Kiek girdejau, tai puiki knyga paaugliams. Buvo lietuviškas vertimas. Teko pasiklausinėti, ir atrodo, kad anglų kalbon ta knyga nėra išversta.

Įdomų, jei kas nors turi lietuviškų egzempliorių, ar nevertėtų išleisti? Kiek girdejau — nuotykiškai labai intriguojantys, iš Amerikos gyvenimo.

Jei nėra išlikusio lietuviško vertimo, ar neapsiimtų kas nors bent sutrauktą versiją lietuvių kalba paruošti? Esu tikra, kad jauni ir apyjauniai

tėčiai mielai ją savo sūnams nupirktų.

STIPRYBĖS DUODANTI MALDA

Dėkoju visiems rašytojams ir darbuotojams už jų sumaningsus straipsnius ir geras širdis. Jūsų "Laiškai" yra tikra mokykla mums. Kiek jūs aukojatės dėl mūsų. Mes jums negalime atsilyginti už tai. Lai Dievas būna jūsų jėgų stiprintojas.

T. Staugaitienė

Jūsų malda, kad Dievas mus stiprintų, sustiprino mus per jus. Jūsų įvertinimas mūsų darbų duoda mums noro ir jėgų šį nelengvą darbą toliau tęsti.

—Red.

THE PINK PANTHER

Iki šiol pasirodęs skaitlingose ir skirtingiausiose rolėse, Peter Sellers daug kartų yra įtikinęs ekrano mėgėjus savo vaidybiniu pajėgumu; ir šiame naujausiame savo filme, apsuptas eilės didesnio vardo artistų, savo vaidyba net ir patį filmo turinį pastūmi į antraeilę vietą. Kaip nerangus policijos inspektorius, Sellers retai šiame filme padeda, nesukūręs kurios komiškos situacijos.

Filmo pavadinime minima pantera — tai neįkainuojamai brangus papuošalas, priklaus

šas Indijos princesei Dala, kuri atostogauja Cortina slidinėjimo kurorte. Šios brangenybės nusavinimo siekia net keltas asmenų: Sir Charles Lytton, įvykdęs ne vieną sėkmingą vagystę Romoje; jo brolvaikis George, nusifotografavęs Los Angeles studento togoje, kad tuo nuslėptų savo tikrąją veiklą; Paryžiaus policijos inspektoriaus Clouseau žmona Simone. Visiems susirinkus į Cortina kurortą, pailioje įvykių eigoje visi bando savo gabumus pasisavinti princesės brangenybę. Įjungiamą net kaukių balties bei automobilių vijimosi momen-

tai. Tragikomiškoje pabaigoje, kai policijos inspektorius, atrodo, turėtų išeiti laimėtoju, nelaukta visa kaltė suverčiama jam pačiam. Daugiau detalių geriau neatidengti, kad filmą dar žiūrėsiantiems nesugadinus įvykių sekimo išpūdingumo.

Spalvota fotografija pateikia gražių Šveicarijos ir šiaurinės Italijos gamtovaizdžių. Nuotaikingas Henry Mancini muzikinis palydėjimas. Režisavo Blake Edwards.

Ši arti dviejų valandų trunkanti komedija rezervuotina suaugusiųjų publikai.

(žr. sek. psl.)

“KETURKOJIS UGNIAGESYS”

Danutė Brazytė-Bindokienė, **KETURKOJIS UGNIAGESYS**. Išleido “Lietuvių Dienos” Los Angeles, Kalifornijoje. Iliustracijos Zitės Sodeikienės. 40 psl.

Danutė Brazytė-Bindokienė yra jaunas, tačiau nenaujas veidas mūsų literatūrinės kūrybos dirvose. Ši kartą džiugu matyti jos kūrybingą plunksną pasirodant su “Keturkoju Ugniagesiu”. Tai dar vienas įnašas į gana skurdžią mūsų mažųjų literatūrinį lobį. Neklįsime sakydami, jog lietuviškos knygos meilė turi prisidėti dar ant motinos kelių besėdinčiam kūdikiui.

Šios simpatiškos knygos turinys yra lengvai suprantamas darželio ir pradžios mokyklos amžiaus vaikams. Jų dėmesį patraukia įdomi ir spalvinga kalba, o gausios ir ryškios Z. Sodeikienės iliustracijos pagyvina Taškiuko nuotykius.

Vaikas aiškiai jaus ir matys pamestinuko šunelio virpėjimą bei gailų dejavimą prie ugniagesių durų, jo nuoširdų norą įtikti būstinės gyventojams — ugniagesiams ir katinui, Pelių Pabaisai.

Su Taškiuku skaitytojas pasiklys miesto gatvėse, keliaus po nepažįstamas apylinkes ir

sutiks nedraugiškus, piktus šunis. Taškiuko pergalės bus vaiko pergalės ir džiaugsmas.

“Keturkojo Ugniagesio” veiksmas piešiamas didmiesčio aplinkoje. Tai naujas posūkis mūsų vaikų literatūroje, kur ligi šiol buvo ribojamasi daugiau mažiau kaimo ir gamtos aplinka. Šių dienų vaikui miestas yra artimesnis, nes jis jame gimė ir auga. Gal būtų gera, kad ateity mūsų rašytojai savo kūrinuose suderintų abu elementus — gamtą ir miestą.

Knygos techniškas darbas atliktas švariai ir gražiai. Puslapio dydžio iliustracijos ir didelės raidės palengvins mažajam skaitytojui.

Asta Kleizienė

Ekranų Mirgesys (iš 179 p.)

THE INCREDIBLE MR. LIMPET

Šio filmo premjera spaudos, radijo ir televizijos atstovams įvyko gana neįprastose sąlygose — Weekl Wachee mieste, Floridoje, specialiai įrengtoje salėje 20 pėdų po vandens paviršiumi. Šio komiško filmo veiksmas kaip tik ir vyksta dalinai po vandeniu.

Pervargęs Brooklyno buhalteris nuolat svajoja apie savo mėgstamą atvangą — žuvis,

bet žmona tam nelabai pritarė. Kartą prie Coney Island jis įkrenta į vandenį ir prasižemė jo išsvajotas naujas gyvenimas delfino pavidale. Filmą tęsiamas pasikeičiant scenoms iš povandeninio gyvenimo, kur Henry Limpet delfino pavidale atvaizduojamas “kartūnų” pagalba. Antrojo pasaulinio karo metu delfinas Limpet sėkmingai ištiria Atlanto vandenį ir informuoja amerikiečių laivyną, naikinant vokiečių povandeninius laivus.

Prie filmo komiško prisideda savo vaidyba Carole Cook, Jack Weston, Andrew Duggan, Larry Keating ir kt. Henry Limpet rolę puikiai atlieka televizijos komikas Don Knotts.

Filmą surežisavo Arthur Lubin. Viską finansavo John Rose, kurs anksčiau dirbo glaudžiam ryšy su Walt Disney. Tad ir šiame filme smarkiai jaučiama Disney stiliaus įtaka. Tikrai puiki spalvota fotografija. Filmą ypač turėtų sudominti mūsų mažuosius.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Juozas Kralikauskas. MIN-
DAUGO NUŽUDYMAS.
“Draugo” premijuotas roma-
nas. Išleido Lietuviškos Kny-
gos Klubas. Aplanką piešė
dail. Viktoras Petravičius. 246
psl. Kaina 3 dol.

Kazys Bradūnas. SIDABRI-
NĖS KAMANOS. “Draugo”
premijuotas poezijos rinkinys.
Viršelyje Viktoro Petravičiaus
lino ražinys. 94 psl. Kaina 2
dol.

Prof. dr. J. Eretas. TREM-
TIS — PRAKEIKIMAS AR
UŽDAVINYS? Išleido “Šalti-
nis”, 21 The Oval, Hackney
Rd., London, E. 2., Great Bri-
tain. Prof. J. Eretas, (tėv. S.
Matulionio, MIC., apibudini-
mu) “lietuviškas šveicaras”,
nurodo mums tremties pras-
mę ir jos uždavinius.

Vladas Šlaitas. ANTROJE
PUŠĖJE. Poeto ketvirtas poe-
zijos rinkinys. Išleido “Šalti-
nis” 21 The Oval, Hackney
Rd., London, E. 2., Great Bri-
tain. Kaina 5 šil. arba 1 dol.

AIDAI. Mėnesinis kultūros
žurnalas. Leidžia Tėvai Pran-
ciškonai. Redaguoja A. Vai-
čiulaitis. Kovo numeris — pa-
didintas, leidžiamas Kristijono
Donelaičio 250 m. gimimo su-
kakčiai paminėti. Apie Done-
laitį ir jo kūrybą rašo J. Bra-
zaitis, A. Vaškelis, J. Tininis,
A. Sešplaukis ir A. R. Žurna-
lą puošia V. K. Jonyno, T. Ku-
likauskio ir V. Jurkūno ilius-
tracijos.

MŪSŲ VYTIS. Dvimėnesinis
skautiškos minties žurnalas.

Leidžia Akademinis Skautų
Sąjūdis. Sausis-vasaris. Reda-
guoja Vyt. Germanas.

SKAUTU AIDAS. Lietuvių
skautų ir skaučių laikraštis.
Oficialus Lietuvių Skautų Są-
jungos organas. Leidžia LSS
Tarybos Pirmija. Sausis ir va-
saris. Nuo 1964 m. pradžios re-
daguoja v. s. Antanas Saulai-
tis, “Skautų Aidą” redagavęs
Lietuvoje. Laikraščio kryptį
aptarti jam talkininkauja re-
dakcinė komisija: v. s. kun.
St. Yla, v. s. A. Matonis, s. P.
Molis, s. O. Saulaitienė, s. S.
Subatkevičienė ir v. s. A.
Venclauskas. Laikraštis —
įkvepiąs skautiškais idealais,
praktiškas medžiagos dėsty-
mu.

KNYGŲ LENTYNA. 1963.
3-4. Lietuvių Bibliografinės
Tarnybos biuletėnis. Leidžia
Vyt. Saulius. 1963 m. rugpiū-
čio-gruodžio mėn. lietuvių iš-
eivių išleistų knygų bibliogra-
fija.

GIMTOJI KALBA. Bendri-
nės kalbos laikraštis. 1963. 3-4.
Liepa-gruodis. Lietuvių kal-
bos draugijos organas, leidžia-
mas JAV LB Kultūros Fondo.
Red. L. Dambriūnas.

PASAULIO LIETUVIS. Mė-
nesinis Informacinis biulete-
nis. Leidžia Pasaulio L. B.
valdyba. Red. kolektyvas: St.
Barzdukas, Pr. Joga, V. Ka-
mantas, Ed. Karnėnas. Infor-
maciniai aprašymai bei kroni-
kiniai skyriai; “Darbai-įvy-
kiai-žmonės”, “Mintys-pasta-
bos-atgarsiai”, “Jaunimo gre-
tos”.

PRAŠYMAS

ADMINISTRACIJA PRAŠO gerbiamųjų “Laiškų Lietuviams”
skaitytojų, kurie dar neatnaujiną prenumeratos šiems metams,
tai padaryti artimiausiu laiku.

2345 West 56 th Street, Chicago, Illinois 60636